

Kranikol. Iskorogranne
св. загарами. г. из. со. у. м. е. н. н. с. с.
Thsa
walodas mahziba

ar
usdewumeem domu rakstôs
pagasta skolâm.

Состав
A. Буркинъ
Sastahdijis

A. Burkins,
skolotajs.

Rigâ, 1904.

Generalkomissijâ pee D. Seltina,
Terbatas eelâ Nr. 20,

Maksâ 25 kap.

Med.
45.

Ihfa

walodas mahziba

ar

usdewumeem domu rakstôs

pagasta skolâm.

Sastahdijis

A. B u r k i n s,

skolotajs.

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

~~166536~~

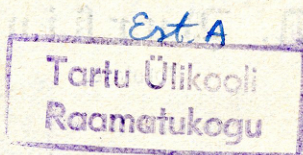

Rigâ, 1904.

Generalkomisijâ pee D. Seltina, Terbatas eelâ Nr. 20.

Дозволено цензурою. — Рига, 28 іюля 1904 г.

33973

Preeſſchwahrđi.

„Iſſu walodas mahzibu“ faſtahdidams turejos pee prinzipa, dot tikai to, ſas weizina pareiſu rakſtibu un runu. Zaur to tad ari ſchini grahmatinâ iſlaiſts daſchs labſ gramatiſks balasta gabals, kamehr atkal atradis weetu ſchis tas, ſas zitâs ſchahda ſatura grahmatâs kâ nederigs atmeſts.

Weelu apſtrahdadams iſgahju uſ to, pehz eeſpehjas behgt gramatiſkos liſumus, gramatiſkos noſaukumus, dot turpretim wairaf paſchdarbibas zekâ, lai ari ne ſatrrerij „bej tſchaumalas“, ſawteef arween ſneegto tehrpdams peewilzigâ weidâ.

Saturu ſadaliju trijôs kurfôs: pirmſeemneefkeem (I.), otrſeemneefkeem (II.) un treſchſeemneefkeem (III.). Kaſ nenem walodas mahzibas jau ar pirmſeemneefkeem, tam, ſinams, ar otrſeemneefkeem iſnemams ir pirmſeemneefu kurfſ. Treſchſeemneefkeem buhtu atjaunojams arween wiſſ, lai teem weenas waj otras zaurnemtâs dakas beigâs buhtu ſkaidrſ ſinamas gramatiſkas noſchkiras preeſſchſtahdijums.

Domaju ſchini grahmatinâ wehl ari dewis peeteefoſchu weelu ortografijas ſtundâm. Kad pee reiſes ſkolotajs gribes ſkolneefkeem ko preeſſchâ ſaukt, tad, man ſchkeet, winſch to weegli warès ir ſaut kura zitâ grahmatâ atraſt.

Par domu rakſteem gribetu peebilſt ſekofcho. Galwenais domu rakſtu uſdewums ir: weizinat domafchanu. Schim peeſleenas domu ſahrtiga un pareiſa iſliſſchana (uſrakſtiſchana), kura atkal praſa eedſilinaſchanos walodâ: wahrdu un iſteizeenu daſchado noſihmi un iſwehrſchanos un teikumu paſihſchannu. Scho nu es ari arween eſimu turejis preeſſch azim, ſawus „Uſdewumus“ ſaſtahdidams.

Ja wijs „Ufdewumds“ sneegtais materials israhditos par neweizamu, tad lai skolotajs ņhai leetā ispalihdsas, ņcho to is-
laisdams (ņewiņņhi pehdejos ufdewumus). Es nedrihņsteju weelas
ņaihņinat, eewehrodams wairat apdahwinatos ņkolneekus un dasņha-
dos apņtahņkus ņkolās.

„Ufdewumi“ gan arween buhs no ņkolotaja paņfaidro-
jami. Tikai ņcho darot ņkolotajam jaeetura mehrs: wiņņņ nedrihņņt
aiņmirņt, ņa ufdewumeem ir pehņ isņfleidroņšanas wehl tomehr
jabuht d o m u r a f ņ e e m.

Saņtahditajs.

Pirmā daļa.

I. 1.

1. §. Stahstamee, jautajamee, pauehlamee un issauzamee teifumi.

Повѣствовательныя, вопросительныя, повелительныя и восклицательныя предложенія.

a. Kreimene ir puķe. Sahle šaka. Saule lez.

b. Kad seed wišbulišchi? Waj pehrkons ruhž? Zit tu wežs?

z. Neej tumu flaht! Lai Deems pašarg'!

Runat mehdj wešeleem teifumeem. **Teifums** (предложеніе) ir tahds wahrdu šakopojums, kas šatur:

1. **stahstijumu** (a),

2. **jautajumu** (b),

3. **pauehli** waj **issaukumu** (z).

Uj šcho pamatojotees isschkir **stahstamos** (a), **jautajamos** (b), **pauehlamos** un **issauzamos** (z) **teifumms**.

Pehž stahstameem teifumeem jaleek **punkts** (.), pehž jautajameem — **jautajamā šihne** (?), pehž pauehlameem un issauzameem — **issauzamā šihne** (!).

1. ufdewums. Pee kuras teifumu ſchķiras peeder uſ-
rakſtitee teifumi? Pahrgroſi wiņus tā, kà tee pahreet zità ſchķirā!

Dseedi ſkani, laſſtigala! Tu runā ſtipri. Saule noet.
Waj braukſim uſ pilſehtu? Meſlē, Jahn, manu naſi! Buhtu tu
bijis klaht! Dots dewejam atdodas. Kad nahts muhſu jaunais
ſkolotajs? Kau, kà leetus gahtſas! Klau, pehrķons zīt wareni
ſtrahdā!

2. ufdewums. Atſchķir ſetoſchā aprakſtinā weenu teifumu
no otra ar peederigām peeturas ſihmēm!

Negaiſam tuwojotees.

Debēſis apklahtas tumſcheem padebeſcheem Gaiſs paleef
arween ſpeedoſchaks Putni ſaleen ſawās ligſdās Kapehž Tuwojas
negaiſs Ir zilweks meſlē pajumtu Zīt neezigs tas gan apſinas
negaiſa laiſā Bet waj leeki baiķotees Nebuht ne Deems ir ſargs

I. 2.

2. §. Weenfahŗſchs nepagarinats (nepa- plaſchinats) teifums.

Простое нераспространенное предложение.

Sirgš ir mahjas kuſtonis. Labiba breest. Lapſa
ir wiltiga.

Teifumā pa laiſam weens wahrds eefihmē leetu, par
kuru runā — **teifuma preeſchmets** (subjekts)
(подлежащее), otrs — to, ko no ſinamās leetas
(teifuma preeſchmeta) iſteiz — **iſteizejs** (predikats)
(сказуемое). Preeſchmets un iſteizejs ir teifuma
galweene (wirs) **lozekli** (главные члены пред-
ложения). Teifumus, kurdš tikai ſchee diwi lozekli,
ſauz par **weenfahŗſcheem nepagarinateem** (nepa-
plaſchinateem) **teifumeem**.

3. ufdewums. Darini weenfahŗſchus teifumus, pee-
weenodams doteem wahrdeem teifuma preeſchmetu waj iſteizeju!
Saki, uſ ſahdeem jautajumeem katrs no teem atbild!

Rudsi —. — ir issalziš. — špihd. Aujeklis —.
 Uhdens —. — ir rahpulis. Zeribas —. Ahboli —. Riht-
 deena —. Es —. Pats —. Meschs —. — breest. — ir
 gara. — ir šposchs. Birmais —. — ir augs. — peezehlees.

4. ušdewums. Šišķir preeščmetu un išteizeju nahfo-
 šchà apraksta teikumòs!

Pawafaris.

Pawafaris ir gadšahrta. Winšč patihkams. Gaišs filts.
 Sneegs kuhst. Pukes seed. Putni dseed. Semkopis ar. Behrni
 rotalajas. Wišs atdšihwojas, wišs lihgswojas. Ir gruhideenis
 grib no jauna dšihwot, no jauna zeešt. Zeribu pilns pawafari
 iffatrs, bet jo wairak zeribu pilns tas, kam pašam wehl šmaida
 dšihwes pawafaris.

III. 1.

(Turpinajums.)

Teikuma preeščmets pa leelakai daļai atbild uš
 prašičanu **tas?** bet ir ari atgadījumi, kur tas atbild
 uš zitām prašičanam, šewišķi uš prašičanu **kam?**
 peem. **man** (**kam?**) šlahpst. Tapat wehl atgadas, ka
 teikumā weena waj otra teikuma lozekļa truhķst, peem.
 štrahdà! (naw teikuma preeščmeta) u. t. t. Šchahdàs
 reišes truhķstoschee teikuma lozekli weegli peedomajami
 šlaht, peem. štrahdà = štrahdà **tu!**

4. ušdewums. Meklē weendš teikumòs truhķstoschos tei-
 kuma lozekļus; otròs — prašičanas, uš furām atbild subjekts!

Ko tur darat? — Rakstam. Es tew! Behrnam jamahzas
 Ras dseedaja? — Es. Bahrišam gruhita dšihwe. Es zitam,
 zits atkal man. Tehwa naw mahjās. Tew jaeet. Muhšchu
 dšihwo, muhšchu mahzees! Labibu kul ar špriguleem. Man
 tumšchu nakti jaeet un weenam jamaldas. Sen to Rigu daudsi-
 naja, nu to Rigu eeraudsiņu: wisapfahrt šmilšchu kalni, pati
 Riga uhdeni. Luhdsu Deewu, luhdsu Laimi, abus diwus mihi
 luhdsu: no Deewina wešelibu, no Laiminas ilgu muhšchu.

II. 1.

3. §. Weenfahrschs pagarinats (paplaschinats) teifums.

Простое распространенное предложение.

- a. $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Behrns paklausa.} \\ 2. \text{ **Labs** behrns paklausa.} \\ 3. \text{ Behrns paklausa **wezafeem**.} \\ 4. \text{ **Labs** behrns paklausa **wezafeem**.} \end{array} \right.$
- b. **Ʒweens labs** behrns paklausa **Ʒaweem wezafeem**.

Weenfahrscheem nepagarinatēem teifumeem domas newar pilnigi un noteikti isteikti (a 1). To panahš, teifuma **preefschmetu** (a 2), **isteizeju** (a 3) waj ari **abus** šopā (a 4) tuwaš noteizot un iššfaidrojot. Wahrduš, kuruš šchim noluhšam peeleeš teifuma galwe-neem lozeškeem, šauz par **pafšaidrotaja wahrdeem** (ПОЯСНИТЕЛЬНЫЯ СЛОВА) jeb **teifuma palihga lozeškeem** (ВТОРОСТЕПЕННЫЯ ЧЛЕНЫ ПРЕДЛОЖЕНИЯ), teifumuš ar pafšaidrotaja wahrdeem jeb teifuma palihga lozeškeem — **weenfahrscheem pagarinatēem** (paplaschinatēem) **teifumeem**. Wehl šfaidrakas domu isteikšmes dehl pafšaidrotaja wahrdi peenem ir šew pafšaidrotajus (b).

6. ušbewums. Darini no nahkošcheem weenfahrscheem nepaplaschinatēem teifumeem weenfahrschus paplaschinatus teifumus, peeļšdams pafšaidrotaja wahrduš: a) teifuma preefschmetam, b) isteizejam, z) abeem! Šaki, uš šahdeem jautajumeem šatrs no teem atbild!

Brahliš rakšta. Šahnitis grib. Muza škan. Šutaini ir šaitigi. Kumelini špehlejas. Nabags luhdš. Bundšeneeki eet. Weztehws dod. Šihle dšeed. Gows laija. Putniņš iššpruzis. Šilweš newar dšihwot. Šeisars walda. Šuika aišškrehja. Behrni lašija. Širwis atzehrtas.

II. 1.

3. §. Weenfahrschs pagarinats (paplaschinats) teifums.

Простое распространенное предложение.

- a.

$\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Behrns } \text{pasklauša.} \\ 2. \text{ Labs } \text{behrns } \text{pasklauša.} \\ 3. \text{ Behrns } \text{pasklauša } \text{wezakeem.} \\ 4. \text{ Labs } \text{behrns } \text{pasklauša } \text{wezakeem.} \end{array} \right.$	1. Behrns pasklauša.
	2. Labs behrns pasklauša.
	3. Behrns pasklauša wezakeem.
	4. Labs behrns pasklauša wezakeem.

b. **Itweens labs** behrns **pasklauša fatweem wezakeem.**

Weenfahrscheem nepagarinatēem teifumeem domas newar pilnigi un noteikti isteikti (a 1). To panahk, teifuma **preekschmetu** (a 2), **isteizeju** (a 3) waj ari **abus** kopā (a 4) tuwat noteizot un isskaidrojot. Wahrduš, furus schim noluhkam peeleeš teifuma galwe-neem lozekkeem, šauz par **paskaidrotaja wahrdeem** (ПОЯСНИТЕЛЬНЫЕ СЛОВА) jeb **teifuma palihga lozekkeem** (ВТОРОСТЕПЕННЫЕ ЧЛЕНЫ ПРЕДЛОЖЕНИЯ), teifumus ar **paskaidrotaja wahrdeem** jeb **teifuma palihga lozekkeem** — **weenfahrscheem pagarinatēem** (paplaschinatēem) **teifumeem**. Wehl škaidratas domu isteikšmes dehl **paskaidrotaja wahrdi** peenem ir šew **paskaidrotajus** (b).

6. ušdewums. Darini no nahkošcheem weenfahrscheem nepaplaschinatēem teifumeem weenfahrschus paplaschinatus teifumus, peeliskdams **paskaidrotaja wahrduš**: a) teifuma **preekschmetam**, b) **isteizejam**, z) **abeem**! Šafi, uš kahdeem jautajumeem katreš no teem atbild!

Brahliš rakšta. Jahnitiš grib. Muza škan. Kufaini ir šaitigi. Kumelini špehlejas. Nabags luhds. Bundšeneeki eet. Beztehws dod. Sihle dšeed. Gows laiija. Putnišch isspruzis. Žilweš newar dšihwot. Keisars walda. Puika aisskrehja. Behrni lašija. Žirmis atzehrtas.

III. 2.

4. §. Peelikums.

Приложение.

Musina, **baltšfarei**, tai leele tihrumini.

Wahrds, kas paškaidro teikuma preekšmetu, pa laikam stahw preekš ta, bet ir ari atgadījumi, kur tas stahw pehz ta. Schahdu paškaidrotaja wahrdu šauz par **peelikumu**. Wīnš, ja tas leetu wahrds, eeslehdšams **komatōs**.

7. usdewums. Kurš dotōs teikumōs peelikums? Waj tas šķīrams ar komateem?

Daugawina mahmulina wīko strauji pluhšdama. Ehrglis putnu karalis dšihwo ilgu muhšču. Aleksandrs Otrais dahwinaja kreemu semneekēm brihwibu. Dsoliti semsariti kam tu augi lejina? Laštigala škaistā dšeedataja ir maš putniš. Katrina Leela bij Kreewijas šeisareene. Kuršemite Deemšemite brihwas tautas aukletaja. Wahwerite gudra šeewa gudri behrnus audšina.

8. usdewums. Iščķir šekošā stahština galwenos teikuma lozekšus no palihga teikuma lozekšēm! Šati, uš kuru no pirmējem atteežas pehdejee! Waj kašds no palihga teikuma lozekšēm naw peelikums, kas šķīrams ar komateem?

Mehneš zilweka dšihwes lihšiba.

Pee dšidrās debēš swaiģšču mahjoška parahdijās zirpweidigs mehneš. Behrni par to ļoti preezajās. Tad tehws šajija: „Tagad mehneš šudrabštariš šawā behrnibas laikmetā. Ar katru deenu tas augs. Pehdigi wīnu redšēm kā šudrabotu ripu swaiģšnotā debēš apjumā. Tad mehneš šahš atkal pamāsam dilt. Galu galā tas wairs pawīšam nebuš redšams. Tapat tas ari ir ar zilweku. Sawu laiku tas aug. Tad wina špehki masinas. Pehdigi bašlā nahwe to nowed šemites truhdalinās kšepi. Bet mehneš nesuhd uš wīšēm laikeem. Pehz sinama laika starpas wīnš no jauna parahdas wīš šawā dščenumā. Ir zilweks reiš zelsees no tumšā kapa pee jaunās deewiškās dšihwibas.“

II. 2.

5. §. Sawilfts teifums.

Слитное предложение.

- a. $\left. \begin{array}{l} \text{Walfa ir pilsehta} \\ \text{Walmeera ir pilsehta} \\ \text{Zehñis ir pilsehta} \end{array} \right\} = \text{Walfa (fas?)}, \text{Walmeera} \\ \text{ir pilsehtas.} \\ \left. \begin{array}{l} \text{Skolotajs ißfkaidro} \\ \text{Skolotajs ußdod} \\ \text{Skolotajs atpraša} \end{array} \right\} = \text{Skolotajs ißfkaidro (fo} \\ \text{dara?)}, \text{ußdod (fo dara?)} \\ \text{un atpraša (fo dara?).}$

b. Daşhs gan paleef wezaks, **bet** ne gudraks. Kristigam japeedod **neween** brahleem **un** mahşam, **bet** itweenam zilwekam.

z. Reif draugeem bija prahtā nahzis pa meşheem, plawām pastaigat. Lapas, puķes, šaku šahli, pawafaris ißkaiša.

Runas ihşuma un koşhştanās labad weentahrschus nepagarinatus waj weentahrschus pagarinatus teifumus, kam wairak kopigu lozeklu, şawelk kopā, leetojot kopigos lozeklus tikai weenreij (a). Şchahdi zekas teifumi ar wairak weenadeem teifuma lozekleem, t. i. tahdeem, kuri atbild uş weenu un to paşchu praşichanu (a). Şchahdus teifumus şauz par **şawilfteem teifumeem**. Sawilfts teifums weenadee teifuma lozekli war buht şaweenoti ar beedrotaju wahrđineem (b), waj ari beş teem (z). Abōs gadijumōs wini şchirami ar **fomateem**; tikai preeşch **un** nestahw **pehdejais**.

Peeshime. Ja **un** atfahrtojas, tad ari preeşch wina leek **fomatu**, peem.: **Un** mehneş, **un** şwaigsneş, **un** mahşoni puhtōs, tee klauşijās tai şwehtajā dşeesmā. (Vermontowa „Engelis“.)

9. uşbewums. Darini no strihpinās eeshleghteem weentahrscheem teifumeem şawilftus teifumus! Leez wajadşigās peeturas şihmes! Şaki, uş kahdām praşichanām atbild kopigee teifuma lozekli! Ģewehro, ar kahdeem beedrotaja wahrđineem pehdejee war tiht şaweenoti!

Slinkis gul deenu. Slinkis gul nakti. | Wisi dšihwneeki
 fajuhť fajpes. Tahrpi fajuhť fajpes. | Wehsis naw siws.
 Wehsis naw amfibija. Wehsis ir infektis. | Wainags bij pihts
 no baltām puķēm. Wainags bij pihts no šarkanām puķēm.
 Wainags bij pihts no dšeltenām puķēm. | Winš mekleja. Winš
 neatrada. | Wešlibu pasaudejam podeem. Wešlibu atdabujam
 mahrzinām. | Šihstulis newar palihdset truhkuma zeetejam.
 Šiškhehdetajs newar palihdset truhkuma zeetejam. Taupigais
 war palihdset truhkuma zeetejam. | Šhis tirgotajs pahrđod
 glihtas leetas. Šhis tirgotajs pahrđod lehtas leetas. Šhis
 tirgotajs pahrđod išturigas leetas.

10. ušdewums. Ģewehro wehl beedrotaja wahrđus
 šefošhōš šawilktōš teikumōš! Atlaidi toš, pahrtaišidams šawilktōš
 teikumus par weenfahršheem!

Rudens naktis nereti ir tumšas, leetainas un wehtrainas.
 Rruhtlenajs naw leels, tomehr škaišis šoks. Dšihwiba mihla tik-
 pat bagatam, kā nabagam. Suni dšen tiklab šakus, kā ari
 lapšas un štirnas. Wišas planetes, talab ari muhšu seme dabū
 gaišmu no šaules. Rats radijums, tā tad ari tahrpinš pree-
 zajas par dšihwibu. Tiklab šuns, kā ari gows peeder pee šihdi-
 tajeem. Kartupelis ir gan ļoti derigs, tatišu ne nepeezešchams
 augs. Behrkons gaišu neween atwehšina, bet ari tihra. Seetus
 lija gan deenu, gan nakti.

11. ušdewums. Ģeez daudšpunkta weetā diwus waj
 wairak weenadus teikuma lozeklus (beš un ar beedrotaja
 wahrdeem)!

... ir laikraksti. ... školneeki ir školotajam mihli. ... seedi
 ir baltā krašā. Šilweks dšihwo ... Widus juhra apšalo ...
 Puķes ... Šilweki zelo ... Šuhras gaišs ir ... Šeltu at-
 rod ... Mešchā aug ... Rokus zehrt ...

III. 3.

(Turpinajums.)

Kā šewišchš šawilktā teikuma weids uškatams tahds
 teikums, kurā uškaititi wairak preešchmeti, peem.: Ģiropas
 leelwalstis ir: **Kreewija, Wahzija, Franzija,**
Anglija, Austrija un Štalija. Šchahđdš teikumōš
 preešch uškaititeem preešchmeteem leekams **šolons** (:).

12. uſdewums. Leez ſekofchôs teikumôs wajadsigàs peeturas ſihmes!

Es eſmu laſijis ſekofcho rakſtneeku darbus Apſiſchu ſekaba Dinsberga Brihwſemneeka un Mahlberga. Peezas paſaules daſas ir Eiropa Aſija Afrika Amerika un Auſtraliſa. Pee beſſeedu jeb ſporu ſtahdeem peeſkaita papardes ſuhnas kehrpius un ſehnes. Mahwigu ſtahdu leels pulks kà kurpites ſunu peterſihki welna rutki drigenes u. ž. Katram pilnigam ſeedam ir ſchahdas daſas biķeritis krontis puteſku traugini un augleniza.

13. uſdewums. Iſſchkir ſekofchâ aprakſtâ teikumus pehz ſaſtata un ſatura! Leez truhtſtoſchâs peeturas ſihmes!

Tirgus.

Kapehz pilſehtâ ſchodeen tiſ dandſ troſſchna ſarunu un kleeſeenu te tagad leelais ſirgu lopu un ſihku leetu tirgus ſchahdâs reiſes pilſehtâ ſarodas gan wezi gan jauni gan bagati gan nabagi neba tad tur buhs beſ troſſchna beſ ſarunâm aiſeefim tiſ uſ ſirgu tirgu tur redſams ſimteem leels ſirgu puhlis to ſtarpâ atkal pahrdeweji pirzeji widutaji mijeji waj ſinkahrigee ſtatitaji un ſchodeen neweens no teem troſſchnoſchanâ naw uſ muti kritis it ſewiſchki preeſchſihmigs ſchâi leetâ iſchigans tiſlab ta dſchindſchala kà mute paſtahwigi darbâ kur tad nu wehl daſchneſchadee ziti troſſchni kà ſirgu ſweegſchana paſawu klabeſchana un ratu riħbeſchana tapat ſaldumu pahrdeweju wegu mahminu un zitu wilinaſchanas un glaimi waj ari pirzeju nirgaſchanâs un pelſchanas.

II. 3.

6. §. Salikts teikums.

Сложное предложение.

Siltais gaiſs ſawa weegluma dehl kaphj uſ augſchu; tapehz iſtabâs ſiltakais gaiſs arween atrodas greeſtu tumumâ. Laikrakſti wehl naw dabujami, jo paſts aiſkawejees.

Mereti diwus patſtahwigus teikumus ſaweeno weenâ. Tâ dabu **ſaliktu teikumu.** Salikta teikuma ſihmes ir **ſemifolons** waj **ſomats**: pirmais ſchkir garafus, otrs iħſafus teikumus.

14. ušdewums. Darini šaliktus teikumus, nembams weenu teikumu no pirmā, otru no otrā gabalina! Leez peeturas sīhmes! Ģewehro wahrduš, kuri abus teikumus šaweenō!

1. Žilwešs domā. Šhiz wihrs bij agrāš turigs šaimneekš. Leetus lija wešelu nedelu. Kudenī agri ušnahza šalnas. Putni nešehj. Ledu isleeto dašhadu šlimibu dšeedinašchanai. Sinašchanas ir dahrga manta. Marija bij šehnišhka dšimuma. Laštigala ir weenkahršhš putnišhš.

2. Wina dšeed šlaistat par wišeem putneem. Wini ir paehdušhi. Ta dšihwoja nabadšigōš apstahkōš. Deews dara. Tās neweens mums newar atnemt. Melaime winu padarija par nabagu. Tagad wišas plawas šahw sem ušdens. Labiba nošala. Ledus pagrabus pilda pa dašai ar ledu.

15. ušdewums. Darini šaliktus teikumus, peelikdams šelošheem teikumeem otru puši! Leez wjadšigās peeturas sīhmes! Ģewehro wahrduš, kuri dabutōš šaliktōš teikumōš eewadijušhi katru weenkahršho teikumu!

Kaš augstu šahpj ... Žit labs tu efi pret žiteem ... Kaštī tā ... Kašdš kungs ... Es eeshu uš tureeni ... Kaš šaro ... Kaš melo ... Kur žep ... Kur maš ... Kur šoku žehrt ... Kad pawašariš nahš ... Kad pele paehduši ... Kad wiši pret tewi apgrehžinatōš ... Ka newar želt ... Ko šehši ... Ko weens uštaiša ... Kā tu man ... Kā mahš ... Kā šuni baro ... Winšh brihnižās par to ... Upe ir štrauja tur ... Es laštju pušes tad ...

III. 4.

(Turpinajums.)

Šaliktš teikums wehl želas, ja šahda teikuma weenu waj otru ložekli išwehšhš wešelā teikumā, peem.: **Ro-šuhnojis** atmens gruhti kuštinams = atmens, **šas nošuhnojis**, gruhti kuštinams. Šchahdōš atgadījumōš weens teikums pa laikam pats par šewi šaprotams (atmens gruhti kuštinams), tas ir **galwenais** (wirš)

teifums (главное предложение), **otrs** — ne (kas nosuhņojis), **tas ir palihga teifums** (придаточное предложение). **Palihga teifums atšķir no galveneem ar komateem.**

16. ufdewums. Darini no šefošcheem weenkahršcheem teifumeem šaliktus, pahrwehršdams weenu waj otu teifuma lozekli palihga teifumā! Gewehro wahrbus, ar kureem šahlas palihga teifums! Leez peeturas sihmes!

Tukšha muza škan. Indigokrahšu dabū no kahda Indijā augošha stahda. Behrni eet uš školu mahzitees. Peenahza šķēršchanās brihdis. Sen šinams Kaukasijas jaukums. Resinu tehwa pahrbrautšchanas. Lofi koku jaunumā! Wajaraja šelmenis leela šlapjuma deht šahš dšeltet. Atšakees labprahst no neeeguhstama. Keisaru Peteri šanz par „Deelo“ wina leelo darbu deht.

17. ufdewums. Šišķir galwenos un palihga teifums. Leez peeturas sihmes! Pahrwehrš palihga teifumu weenkahršchā teifuma lozekli! Šafi, waj waloda peelaišč tahdu teifuma weidu!

Strahdneeks kas ušzihstigs zelas agri. Dšelszela wilzeens kad tas peenahš pee stonzijas šwelpj. Nepeeber wezas ašas kamehr jauna wehl naw israkta. Zuhras uhdens naw dšerams tapehž ka tas ir šahliš. Brahliš prahtoja waj eet waj neet. Upšina ka Deems ir wišur klahthuhdams muhs šoti preezina. Abōs polōs ir tik auksts ka dšihwšudrabs šašalst. Šilweks kam daudš mantas ir bagats. Mahte aishahja pa to zelinu kas wed no istabas uš kuhiti. Tas Rungs šwehtiija behrnus kad mahšes tos atneša. Wanšliba rahda šo buhs darit šo ne.

18. ufdewums. Rahdōs teifumōs usrakštits šefošchais stahštinišč? Kur tajā leekamas peeturas sihmes?

Glahbščhana.

Keisara Nikolaja I. laiķa kurešč waldija no 1825. lihbš 1855. gadam Seemas pili iszehlās uguns kad ehšas leelakā dala jau stahweja leesmās keisars eeraudšija weenā no šahništahām pahris šaldatu kuri ar wišeem špeheem nopuhlējās lai nonemtu no šeenas kahdu tur peestiprinatu dahrgu špoguli breešmas ar šatru azumiršli palika leelakas bet šaldati wehl arween rihšojās ap špoguli tas waldineekam kam zilweka dšihwiba bij daudš dahrgata par špoguli šoti šehrās pee širds wiņšč patehra kahdu šweešchamo un šweeda to tik štipri špoguli ka tas šaščķihda drušku druškas nu šaldateem neatlikās nešas zits ka atstahst istabu.

III. 5.

7. §. **Atfahrtots teifums.**

Вносное предложение.

a. Keisars Peteris Leelais šazija: „**Kas grafcha netaupa, naw rubla wehrts.**“

b. „**Kas grafcha netaupa,**“ keisars Peteris Leelais šazija, „**naw rubla wehrts.**“

z. „**Kas grafcha netaupa, naw rubla wehrts,**“ keisars Peteris Leelais šazija.

Ja teikumā kahda wahrdsus peemed gluschi tapat, kà wini runati, tad dabū **atfahrtotu teifumu.** Wimu eeflehdj **eewadsihmitēs** („“). Atfahrtotais teifums pa laiskam šaweenots ar stahstitaja wahrdeem, kuri war stahwet **preefsch** (a), **widū** (b) waj ari **pehz** ta (z). Pirmejā atgadījumā stahstitaja wahrdsus no atfahrtotā teifuma atdala ar **kolonu**, — otrā — ar **diwi komateem**, treschā — ja pehz atfahrtotā teifuma naw jaleef issauzamā waj jantajamā sihme — ar **weenu komatu**.

19. usdewums. Deez šefošchōs teikumōs wajadšigās sihmes! Dod teifumeem zitadaku weidu, lisdams stahstitaja wahrdsus preefsch, pehz, waj widū atfahrtoteem teifumeem.

Deewa bijaschana mahza Salamans ir wišas gudribas eesahfums Kains issauzās mans nošeegums ir leelaks nekà to waretu peedot tas Kungs aprahja šawus mahžellus juhs mas-tizigee kapehz juhs ešat til bailigi rakstu mahžitajs prasija ko man buhs darit kà es eemantoju muhschigu dšihwošchanu Jēsus atbildeja kà baušlibā stahw rakstits kà tu laši dod man pašlaušigu firdi Salamans luhdja Dawids atšinās es esmu grehkojis pret to Kungu Jahnis šludinaja atgreeschatees uo grehkeem jo debesu walstiba ir tuwu klast nahkufi.

20. usdewums. Waj šefošchā šaruna usrakstita atfahrtoteem teifumeem? Ja ne, tad dod winai tahdu weidu. Šalihdšini peeturas sihmes abejōs atgadījumōs!

Kapeh3 wasarâ karsts.

Kahdâ karstâ wasaras deenâ masâ Anna waizaja mahtei kapeh3 wasarâ esot tif neisturami karsts mahte atbildeja ka wina ihsto atbildi atstahschot uj wehlafu laifu tagad tif peemetinaschot ka wijs tâ tad ari laifs stahwot Deewa sinâ Anna nejautaja ari wairs tahlat un leeta schoreij isbeidsâs tâ drihs bij pagahjuſi karstâ wasara un peenah3is wehsais rudens pašchlaif bij nemami dahrsa augli Anna newareja ween apbrihnot fahrtoš ahholus un ne weenreij ween ta issauzâs zif schehligs un laipns gan esot Rabitajs kad wiſch zilweeem dodot tif gahrdus auglus tad mahte Annai atgahdinaja to deenu kad wina leelâ karstuma deht bij kurnejufi pret Deewu un ſazija ka wina tagad isskaidroſchot karstuma noſihmi leeta esot ta ka wasarai janogatawinot wiſi augli to ſtarpâ ari gahrdee ahholi un wiſs tas bes pee-nahziga karstuma newarot notift pehdigi ta wehl meitai peefodinaja lai wina nefad nekurnot pret Deewu bet wiſu ko wiſch ſuhtot pazeetigi panesot apſinotees ka Deewa prahts arween esot schehligs un labs ja ari zilweks ſawâ ihfredſibâ daschlabreis wina par tahdu newarot atſiht.

III. 6.

8. §. Paſſaidrotaja teikums.

Пояснительное предложение.

Mans brahlis waltâ ſilas brilles: **winam ſahp azis.** Wiſch wiſu dara pats: **pats ar, pats eze, pats ſehj, pats pſauj.**

Œee reiſes no diwi teikumeem pehdejais paſſaidro pirmo. Schahdu teikumu ſauz par **paſſaidrotaja teikumu.** Œreekſch ta leekams **ſolons.**

21. uſdewums. Meklê paſſaidrotaja teikumu ſeloſchôs teikumôs! Moſchkir to ar wajadſigo peeturas ſihmi!

Œkolneeks nebij ſkolâ wiſch bij wahjſch. Œeenâ leetâ wiſch pahrafs par tewi winam miſkſtaka firds. Ir weza dauds-fahrt peeredſeta pateefiba neweens preekſch nahwes naw laimigs ſauzams. Mahzatees behrni paſcheem buhs labums. Upitê kura tek pa ſlaju laufu nefad naw ihſti tihrs uhdens tajâ wehjſch

ſapuhſch ſmiltis un zitus netihrumus. Tas zilweks pahraf dewigs atdod otram waj kreffu no muguras. Waj ta naw ſaimneeka nolaidiba truhſt dahrsam ſehtas truhſt gubenim durwju truhſt iſtabas logeem pat ruhſchu. Ak mihlè kamehr mihlet mahf' ak mihlè kamehr mihlib' baudi ta ſtunda nahf ta ſtunda nahf kad tu pee kapeem ſtahw' un raudi.

III. 7.

9. §. Geſprausti teifumi un wahrdi.

Вводныя предложенія и слова.

a. Wezakais dehlš — **wiſch bij tehwa mihlu-
lis** — nomira.

b. Teefneſchi noſpreeda Sokratam iſdſert giſts bikeri
(**paraſtais nahwes ſods Atenàs**).

z. Es, **atſihſtos**, troſſchnoju gan.

Daſchreiſ, paſſaidrojuma dehl, galwenòs teifumòs eefſprausch zitus. Tahdus teifumus ſauz par **eefſprausteem teifumeem** (a, b). Wini neſtahw ar galweno teifumu neſahdà zeeſchà ſakarà, kamdehl ari toš, beſ ka teifuma ſaturam ko ſaitetu, weegli war iſlaiſt. Geſpraustos teifumus, ja toš grib wairaf uſſwehrt, eeflehdſ **domu ſtrihpàs** (—), ja maſaf — **lozinòs** (·) (b). — Beſ eefſprausteem teifumeem galwenòs teifumòs wehl ſaſtopami ari **eefſprausti wahrdi** (z). Wini ſchſirami **kamateem**.

22. uſdewumš. Mehlè ſeſoſchòs teifumòs eefſpraustus teifumus un wahrduš! Atſchſir toš ar wajadſigam ſihmèm! Gewehro eefſpraustos wahrduš!

Es deemichehl newaru ta iſpildit. Schodeen leekas buhs jauks laiks. Mans brahlis man ſchheet riht pahrbraukš. Ja tu ſawus wezakus mihlè un es par to neſchanbos tad tu wineem aiſtaupifi ſchis behdas. Sauniba jaukakais laiſmets zilweka muhſchà zif aſtri ta aiſſkreen. Mans tehwa tehws zif es atminu bij kaiſligs medineekš. Rihnà kà awiſes rakſta eſot iſzehlees dumpis. Sawu dehlu tam tad bij ſeptini gadi wiſch nodewa

ſawa brahla audſinaſchanâ. Koridori weztehms wiinu ſauz par „kuridori“ beechi ween ir zaurwelfkoſchs wehjjch. Es ta luhf wairs neatminu. Wiinjch warbuht ta nebuhs dſirdejis. No manis ſaprotams tu ta neis dabuſi. Wiinjch laiſam nebuhs pee ta peedabujams. Es teeſham ta newaru ſapraſt. Man kâ ſazit jaſata pee tahdâm leetam naw patikas. Leeta redſat tiſ ſkaldra kâ deena.

III. 8.

10. §. Uſruna.

Обращение.

- a. **Peter**, atnes man dſert!
- b. Atnes man, **Peter**, dſert!
- z. Atnes man dſert, **Peter**!

Munâ perſonas waj preeſſchmetus ſauz pee wahrda — uſrunâ. Tos wahrduſ, ar kureem perſonas waj leetas uſrunâ, ſauz par **uſrunu**. Ja uſruna ſtahw teikuma ſahkumâ (a), tad **pehſ** winas leef komatu, ja widû (b), tad **abâs puſês**, ja beigâs (z), tad **preeſſch** tâs.

23. uſdeuwms. Seez daudſpunkta weetâ uſrunu un leeto wajadſigâs peeturas ſihmes! Noſtahdi dabutôs teikumôs uſrunu zitadâ ſahriâ! (waj teikuma ſahkumâ, waj widû, waj beigâs.)

Meraudi ... ſargi keiſaru ... dar' man laiwu! Nu ar Deewu ... Brauz ar Deewu ... oſcha laiwâ ſehdedama. Tu ... man palikſi ilgi peeminâ! Ziſ tu ... eſi krahſchna! Schuhpo mani ... wahlodſites Schuhpuli! Es jums ... paſtahſtiſchu ko jaunu. Nur tu ſkreeſi ... Puht ... dſen laiwiu! Ehdât ... ſaku ſahli! Dar man ... paſtalinas pehrz man ſtaltu zepurit ſchuhj man ſwahrfus ... ſkolâ eet man gribaſ!

III. 9.

11. §. Morauta runa.

Прерванная рѣчь.

Atnahz ſchowakar ... ne! labaf lai paleef! = atnahz ſchowakar **pee manis**! Ne, labaf lai paleef!

Daschreiß runatajs teifumus spehji norauj, domas pilnigi neisteiz. Schahdu runas weidu sauž par **norautu runu**. Pehž tās leef **daudspunktu** (...).

24. ušdewums. Kuri nahkoschee teifumi buhtu norauta runa? Deež pehž teem daudspunktu! Rā wini, warbuht, buhtu pilnigi ušraštami?

Labpraht tew palihdsetu bet man pašam tagad nu warbuht riht uš redsešchanos Nahž tif tu šchurp es tew gan Žif daudš wežaki par mums ruhpejušchees bet waj mehš to af labaf par to nemaš nerunašim Es gribēju bet šo par to runat Tur želiniš tezeja tas aišaudšis šchurp neatstaigā wairš šen šen ne-weens Tur dahrsiniš bij ar sehtu waj tif ahtri par beesu birštaliu šaaudšis (R. D.).

Teifumu šchiras:

a. pehž šastata:

1. weenfahrschš nepagarinats (nepaplašchinats) teifums,
2. weenfahrschš pagarinats (paplašchinats) teifums,
3. peelišums,
4. šawilfts teifums,
5. šalifts teifums.

b. pehž šatura:

1. štahštamais teifums,
2. ļautajamais teifums,
3. pawehlamais un iššauzamais teifums,
4. atšahrtots teifums,
5. paššaidrotaja teifums,
6. eespraušts teifums, wahrds,
7. ušruna,
8. norauta runa.

Peeturas sīhmes:

Знаки препинанія:

1. punkts (.), (точка),
2. semikolons (;), (точка съ запятой),
3. komats (,), (запятая),
4. kolons (:), (двоеточіе),
5. jautajamā sīhme (?), (знакъ вопросительный),
6. īšauzamā sīhme (!), (знакъ восклицательный),
7. domu strīpa (—), (тире),
8. daudspunkts (...), (многоточіе),
9. eemadsīhmes („ “), (кавычки),
10. ložini ( ), (скобки).

Teikumu īshfiras, peeturas sīhmes.

Weenfahrsīhs nepagarinats (nepaplaschinats) **teikums** (teikuma preekschmets un īsteizejs — **beš** peeturas sīhmēm).

Weenfahrsīhs pagarinats (paplaschinats) **teikums** [galwene (wirs) un palihga teikuma ložekki — **beš** peeturas sīhmēm].

[Peelikums (pašfaidrotaja wahrds stahw pehz pašfaidrojama wahrda; peeturas sīhmes: **komats**.)]

Sawilfts teikums (diwi waj wairak weenadi teikuma ložekki; peeturas sīhmes: **komats, kolons**).

Salifts teikums (diwi teikumi: patstahwigi, waj galwenais un palihga teikumi; peeturas sīhmes: **komats, semikolons**).

Stahstamais teikums (šatur stahstijumu, nošlehdsams ar punktu).

Jautajamais teikums (šatur jautajumu, no-
flehdšams ar jautajumu sīhmi).

Pawehlamais un issauzamais teikums (šatur
pawešli, issaukumu, noflehdšams ar issauzumu sīhmi).

Atfahrtots teikums (šatur zita runas atfahrtu-
jumu; peeturas sīhmes: **eewadšihmes, folons, komats**).

Pašfaidrotaja teikums (šatur preešch ta šahwo-
schā teikuma išfaiidrojuumu; sīhmes: **folons**).

Gesprausts teikums, wahrds (šatur išfaiidro-
jumu tam teikumam, kura tee eesprausti; sīhmes: **domu
strijpa, lozini, komati**).

Ušruna (šatur ušrunu; sīhmes: **komati**).

Norauta runa (šatur pilnigi neišteiktas domas;
sīhmes: **dandspunkts**).

25. ušdewums. Išschkir teikumus!

Pasaules pahrlabotajs.

Djola, semsarišcha, paehnā guleja jauneklis. Uij gara laika
(tas nebij wiš šche nolizees atpuhštees) wiščch noluhkojās putras
ahbolā, kusch auga pee tuwejās dahrsa sehtas. „Hm, hm,
jauneklis ruhza: „Tas, pateesi, naw pareisi, kad schis masais
šahdinšč nes tiš milšigus auglus, kamehr warenaiš osols lepojas
tikai ar neezigām sīhlēm. Buhtu es pašauli radijis, tad teeščham
neezigo sīhlu weetā osolā karatos leeli dšeltēni putras ahboli.
Kas tas buhtu par krahjchnu škatu!“

Tikko jauneklis šchos wahrds bij išrunajis, kad tam uš
deguna uškrita sīhle. Siteens bij tiš šparigs, ka ta deguns šahka
ašnot. „Wai,“ pašauls pahrlabotajs eesauzās un ušlehza kahjās:
„Nedju, tas ir šods par manu pašchgudribu, ka ari mahziba,
zif bešprahtigi buhtu bijis, ja osolā sīhlu weetā augtu putras
ahboli.“

26. usdewums. Leez truhfstošchās peeturas sihmes!

Diwi zekineeki

Diwi zekineeki eegahja tshdā zeemā nakti pahrgulet ap pus-
nakti winus istrauzeja kleadseeni un swana skanas zeemā bij
iszehlees uguns weens no zekineekem tuhlin islehza no gultas
un sahla gehrbtees lai eetu palihgā otrs turpretim gribeja winu
atturet šazidams eefim labat šawu zeku kas mums dašas gar
šwešcheem zilwekeem tur jau ir beš mums deesgan pirmais pahr-
trauza negribu wairat klawitees tamās gešigās runās manās
truhstis pušst křistiga zilweka firds ta šauz palihgā un es ari
eeshu to šazijis zekineeks ismetās pa durwim laukā un steigšhus
aišgahja nonahzis nelaimes weetā winšch redseja ka degošā
mahja jau wisaptahrt bij apnemta no leesmām mahjas preekščā
stahweja šeweete kura rokās lausidama waimanaja mani behrni
mani behrni zekineeks šaprata ko tas nošihmē šaprata ari ko
mahtes firds tshdā brihdi juht beš ka daudj ko buhtu domajis
winšch eemetās uguni tas zilweks pašudis klawtesošchee teiza bet
tā nebij wis pehz mas minutēm lai ir ar apšwilušcheem mateem
un apdegušām drehbēm zekineeks atkal isnahza no leesmām
turedams rokās diwus behrnus atdewis tos winu mahtei zeki-
neeks pašuda lauschu druhsimā tai pašā brihdi degošā mahja
šagruwa

Otrà dała.

I. 3.

12. §. Wahrđi.

СЛОВА.

Schodeenusnigapirmais sneegs. Behrnipartolotipreezajās. Winiahtriapgehrbās un iſſfrehjaahrâpikatees: = Schoodeen uſſniga pirmais sneegs. Behrni par to loti preezajās. Wini ahtri apgehrbās un iſſfrehjaahrâpikatees.

Teikumus runā atdala, pee ikweena no teem masleet atstahjotees, bet ne tā to dara pee teikuma ſaſtahwdalām — **wahrdeem**: toš iſrunā beš ſahdas ſchkirſchanas. Raſtōš newar wahrđus weenkopus raſtit: tur tee ſchkirami, atstahjot maſu ſtarpinu ſtarp ikweenu no teem.

27. uſdewums. Saſi, ziſ wahrđu ſatrā nahkoſchā teikumā! Atſchkir toš weenu no otra!

Karliſirweenpadſmitgadumezs. Winſchredſſawusbeedrusuſſkoluejam. Irtamlabprahtpatiktōsuſſahſtkolasgaitu. Winſchluhdsſtehwamatlauju. Tehwſirarmeernu. Winſchmaſajamnopirſtahpeliungripeli. Karliſaiſeetuſſkolu.

I. 4.

13. §. Balſeeni (ſilbaš).

СЛОГИ.

Es, meſ=let, brih=wi=ba, we=ſe=li=ba.

Wahrđs paſtahw no **balſeeneem**. Balſeens ir waj nu wahrđs, waj wahrda dała, ſo iſrunā ar weenu

mates atwehreenu. Skatotees uf balseenu skaitu wahrda, isschkir **ween**, **diw**, **trih** un **wairafbalseenu** wahrdu.

28. usdewums. Zif balseenu sefoschos wahrds? Kuri tee ir?

Meschs, wela, bsimta, atspere, waschonis, sehmofilis, ods, bes, wilnainite, mans, mahte, zeriba, angsts, leels, eeradinatees, dabsis, paaugstinaschana, gardibene, wisinatees, wahjisch, ehfa, upe, aka, krahjns, pafschkis, pliukschis, olets, eemesls, jalokfnis, swans, pastaigaschanas, kanna.

I. 5.

14. §. Rà wahrdi rakstot schkirami.

Ja rakstot wisa wahrda newar weenâ rindâ farakstit, tad wahrds schkirams, sadalot to balseenos. Schkirot jaleeto **beedru jihmites** (= waj -), kas leekamas arween wezas rindas galâ.

29. usdewums. Saki, kà rakstos waretu schkirt sefoschos wahrdu!

Trofnis, wehisch, ola, eet, dseja, dsejneeks, apbedischana, rakstneeks, mihlestiba, tehws, eewa, stabs, zeturfnis, atspole, wihljne, ehwele, zeetene, pateischana, eefms, prahts, ola, noma, stikls, auka, ezeschas, apauschi, adata, ihlens, idra.

I. 6.

15. §. Skanas.

ЗВУКИ.

Œ=s, a=i-f, g=a-l-s, d=a-r=b-s.

Balseenu das ir skanas. Starp skanam isschkiram:

1. patiskanas	{	a. weenfahrchas : a, e i, u.
(ГЛАСНЫЕ ЗВУКИ)		b. saliktas : ai, au, ei, ee, o (ua), ui, iu.

2. **lihdsffkanas**
(СОГЛАСНЫЕ ЗВУКИ)
a. weenfahrijhas: b, z, d, (f), g, (h), i, k, l, m, n, p, r, s, t, w. b. jaliftas: g, (ch), k, l, n, r, sch, sh, di, dsch, tsch.	

Patffkanas weenas paschas weegli un fskaidri isruna-
jamas, kamehr lihdsffkanas tif tad weegli un fskaidri
isrunajamas, ja tas weenotas ar patffkanam.

30. usdewums. Sadali seksojchos wahrduš fkanas un
faki, pee kahdam fkanam katra no tam peeder!

Augums, dsjeguse, lafstigala, kaschoks, muscha, wadschi,
tschetri, leesma, ofols, meitene, puika, paipala, skolneeks, schkirsts,
gindenis, kusch, zelsch, laufs, enges, bariba, jauneklis, taure,
lofs, tschigans, esis, wisbulitis.

31. usdewums. Kuras fkanas nahlofcho teikumu wahrdoš
islaiftas waj zitadafi nostatitas?

Ogs ir farkas. Tew labs domas. Wtraf bij filta deena.
Tirgojatam peeder fugis. Septini un astuni ir skitli. Waftru
ir gischas deens. Waiajdsiba ppeesch pelnit. Schagats un dsilnas
ir putni. Tawa runa ir bes pamta. Meschi ir fli pamsru un
wfaru. Kas ir dsjegus? Ar aug meeschi? Kam peeder ta muscha?
No trka funa jabg. Puble naw uhdens.

I. 7.

16. §. Burti.

Буквы.

1. **drufati**
a { b {	A, B, Z, D, Di, Dsch, E, (F), G, G, (H, Gh), I, K, K, L, L, M, N, N, O, P, R, R, S, S, Sch, Sch, T, Tsch, U, W. a, b, z, d, di, dsch, e, (f), g, g, (h, ch), i, j, k, k, l, l, m, n, n, o, p, r, r, s, s, sch, sch, t, tsch, u, w.

	a	<p>A, B, Ķ, D, Df, Dsch, E, E (F), G, G (H, Ch), I, J, K, K, L, L, M, N, N, O, P, R, R, S, S, Sch, Sch, T, Tsch, U, U, W.</p>
2. rakstīte	b	<p>a, b, z, d, d, df, dsch, e, (f), g, g, (h, ch), i, j, k, k, l, l, m, n, n, o, p, r, r, r, f, fs, sch, sch, t, tsch, u, w.</p>

Šķanu redzamās sīkmes ir **burti**. Burti ir **leeli**
(1 a, 2 a) un **maži** (1 b, 2 b).

32. uzdevums. Noraksti: a) leelos, b) mašos, z) leelos
un mašos burtus!

I. 8.

17. § Leelo burtu leetofšana.

Behrtōns ruhž. Leetus gahščas. Karlis un Anna pašchlait beidša rehšinat. Mošus nomira uš Nebus kalna.

Ar leelo šahškuma burtu eesahškams **ifweens rakšts**, tapat wahrds pehž **punkta**, tā ari katrs **ihpaščwahrds**, t. i. tahds wahrds, kas eesihmē tikai weenu šinamn preeščmetu, peem. Andrejs, Gauja, Waska, Seda u. t. t.

33. ušdewums. Leez, kur wajadšigs, leelos burtus!

weena pagale nedeg. labak šihle rokā, nekā mednis koka. eewehrojami latweešču rakštneeki ir: apšišču jekabs un ernsts dīnsbergis. leelakās baltijas upes ir: daugawa, gauja un leelupe. kahrku pagasts peeder pee ehrgemes draudšes, ehrgemes draudse pee walfas aprinkā, walfas aprinkis pee widsemes gubernas, widsemes guberna pee freewijas. es dšihwoju kalniņeekōs, bet mans draugs lejneekōs. freewijas galwas pilšehtas ir pēterburga un maškawa. no walmeeras uš mujanu muiščas puši atrodas šilais kalns. šeda eetek burtneeku ešerā. deenwidōs freewiju apškalo melnā juhra, wafarōs — baltijas juhra, seemēkōs — seemeka ledus juhra. šardinija un šizilija ir šalas widus juhra. eiropa, ašija, afrika, amerika un australija ir pašauls dašas.

II. 4.

(Turpinajums.)

Ar leelo eesahškuma burtu wehl rakštams wahrds pehž **jantajamās un išanžamās šihmes**, ja domas teikums pabeigtas; tapat ari **Deewa wahrdi, šwehtku nošaukumi, angstu waldineeku goda wahrdi, eestahšču nošaukumi, ušrunas wahrdi wehštulēs, grahmatu tituli un fugu wahrdi un katras rindinas eesahškums** dšejā.

34. ušdewums. Šaki, kur nahščofchōs teikums rakštams leelais šahškuma burtš!

wisšwehtais un wiswarenais kungs deems, jesus kristus ir wifu lauschu pestitajs. pahr freewiju walda wina ķeiseriskā majestate, muhju wiššehligais kungs un ķeisers nikolajs otrais. ko šanz par wiššemes šchweiziju? jauko gaujas eeleju ap šiguldu, krimuldu un turaidu. zif loti zilweks teef aišgrahbts, noluhkodamees krahschnds un warenōs kalnōs! freewijā tas it jewišķi šakams par kaukasus kalneem. starp eewehrojameem šahšteem latweeschu walodā pirmā weetā šahdams šahsts mehrneeku laiki. šchis rindinas tew raksta taws draugs jahnis. Rugis ehrglis laimigi eebrauza oštā. seemas šwehtkus šwehtijam seemā, wasaras šwehtkus — wasarā. rigas latweeschu beedriba ir latweescheem eewehrojama eestahde.

wiseem labi, wijeem labi
šawā tehmu semitē:
šakeem labi zilpu mest,
rubeneem — rubinat.

II. 5.

18. §. Patškanu iſruna.

a.	{ mala dſenis irklis rudſi	b.	{ brahliſ tehws ihlens ruhpes	z.	{ mahſſla pehda ihgns ruhgtſ	d.	{ waidi beigas leels ore	e.	{ lauks (ſirgs) weift eet oma
----	-------------------------------------	----	--	----	---------------------------------------	----	-----------------------------------	----	--

Weentahrſchās patškanas iſrunā trejadi: **ihſi** (a), **gari** (b), **gruhſti** (z), ſaliktās tiſai diwejadi: **gari** (d), **gruhſti** (e). Garās un gruhstās weentahrſchās patškanas eefihmē ar „h“.

35. uſdewums. Seez domu ſtrihpu weetā tahdu patškanu, kā iſnahſ wahrds un ſafi, kā tad dabutā wahrdā katra patškana iſrunajama! (ihſi, gari waj gruhſti.) Bež furām no tām leekams „h“?

—k—, n—j—s, l—mp—, t—p—l—, n—w—, gr—
b—fl—s, m—j—, d—rſs, b—rſs, d—l—s, d—ls, kr—ſls,
w—ſs, —lp—, —t—k—s, j—l—, —rb—, l—kt—ns, ſt—p—,
t—g—gs, —lfſs, l—d—k—, w—t—ls, —j—ls, —l—kts,
—l—t, l—ks, r—d—ns, —b—l—, —b—gs, d—r—, p—g—,
l—ks, l—j—, r—kſts, l—ls.

36. ušdewums. Sāfi, kurdš no šefoššēem wahrdeem pirmo silbju patškanas isrunajamas: a) ihši, b) gari, z) gruhsti!

Ma, trepes, ehka, mihgit, pele, mehrit, plahwejs, plahpa, plawa, luba, juhds, uhdens, wehšis, lihđums, uhđris, seme, medus, duhnaš, mahli, upe, stihga, tihrumš, šmiltis, lehle, šehne, pahlis, ehde, ihštis, istaba, irdens, ikri, uguns, upuris, ahda, ahbols, ahšis, ege, ešča, esars, mehneš, šeha, šihds lihme, buhda, juhra.

37. ušdewums. Rā buhtu isrunajami šefoššē wahrdi, ja tos rakstītu ar „h”? (gari waj gruhsti.)

Rašas, mešli, lišums, štiga, dužis, lapa, radit, medit, wel, mele, šals, šēja, pile, lini, par, tišls, wate, welet, šarot, liga, liše, putas.

38. ušdewums. Kur šefoššōš teikumdš domu štrihpas weetā leekams „h”, kur ne? Rāpehž?

Es, p—ki laišdams, ušgahju škaištu p—ki. Rāpratschi k—pa ij k—pa. Kad laukdarbi k—kas, tad jagahda k—kas. Mahte w—ra w—ra katlā ehdeenu. Šakis m—na šuni un m—na to. Šhodeen gan riteni labi r—t, bet nesin, tā buhs r—t. Es p—šču uguni un laušču šofu p—šču. Mahtes škapi pudelite k—lu k—lu. Waj šini, W—li, tehws nopirzis jaunu w—li! Nem šcho dr—bi, jo tu no aukštuma dr—bi! Waj tu wafar m—ni mahlu m—ni? M—kla pa laikam m—kla. Behrn, kad mnhšu šalejs mnhreja jaunu —ši, es pirmoreiš redšeju —ši. Rā šianes š w—sta, tad malša šchonedek nemas netiššot w—sta. Školotajs l—ka tiš ilgi rakstīt, ka waj wiša mugura palika l—ka. R—ra meita šchodeen šehki k—ra uguni? Pašchlaik uo šemes iškakta gl—da ir gl—da. Kur tehws wafar mešchā zirta k—li, tur brahlis šchodeen nošchahwa k—li.

III. 10.

19. §. Schaubigās lihđšškanas (wahrdu beigās).

a. Podš = poz, balšs = balz, šwans = swanz, mešchš = mešč, groššs = gros, maiššs = mais, nags = naks, arajs = arais, šehjeišs = šehjeis.

b. Poz = poda = pod—s = podš.

z. Winſch trihz no aufſtuma, newar ſazit: winſch trihza no aufſtuma. Puiſis aus ſahjas noſt, newar ſazit: puiſis auſa ſahjas noſt.

Daſchu labu wahrdu beigas rakſtamas zitadafi, nekà tàs iſrunajamas. Tà **ds**, **ts**, **ns** runà ſkan kà **z**, **ſchs** kà **ſch**, **ſchs** kà **ſch**, **ſs** kà **s**, **ſs** kà **s** (weens), **gs** kà **ks**, **ajs** kà **aïs** un **ejs** kà **eïs** (a). Lai iſſinatu, kà ſchahdòs gadijumòs wahrda galotne rakſtama, tad wahrds japagarina, peeleeſot tam weenfahrschu patſſamu. Lihdiſſkana, kaſ nu ſtahw preekſch peelittàs patſſanas, lihdi ar **s**, ir wahrda pareiſà galotne (b). Ja wahrds naw pagarinams, tad taſ rakſtams ar tahdu beigu burtu kahds dſirdams (z).

39. uſdewums. Kahdi waretu kluhditees ſeloſchos wahrduſ rakſtot? Kà neſinaſchanaſ gadijumà tiſt pee ſklaidribas par winu rakſtibu?

Klibs, nabags, moſchs, ods, tiltſ, gans, tirgotajs, wilzejs, dahrs, puiſens, ſtabs, muhſchs, ſehnotajs, azs, beeſs, droſchs, pagatiſ, wehſs, aſs, laimigs, leets, gredſens, ſarkans, klints, plats, murds, ſauſs, zelotajs, ſlapſſch, trihts, krahſs.

40. uſdewums. Leez ſeloſchòs teikumòs domu ſtrihpu weetà wajadſigos burtus!

Ko—, warbuht atgadàs po— ar naudu! Baluht, kà kur— ſfreedams ſabaidija wardes: nemaſ wairs nekur—. Behrne— ir ma— behr—, ſune— ma— ſu—. Trau—, kura glabajas rau—, ſtahw pagrabà. Da— la—, k— ſchad tad bijis pahraſ a—, peh— to ruhgti noſchehlojis. Saimneeze lee— ehdeenam peenu klahſt, jo ta— ir lee—. Kad lopus kau—, tad ſchis kau— buhs wajadſi—. Slimnee— tah— baht—; ir bal— tam wahja. Pa— no lopa, ſir— no tihruma. Waj tu ta wi— wehl neſini, ka wi— na— ſel—, ka— ſpihd! Skruhwe—, buhwe—, weh— puh— zauri. Weenà galà egla—, otra behrſa—, widu lina—. Ir gar— un ih—, bet weenumehr tiſt weenu pehdu gar—. Luhdiſe— luhdiſ, dewe— dod— abeem peeteek. Su— kau—, kà kau—. Sau— ſlinfoſi, we— ſtrahdaſi. Waj kau— kah— go—, waj nauda kahda manta? Ka— jau wafarej—, kad neſinàs! Wel— na— tiſ mel— kà iſſkau—. Darit— dar— rahda, kah— bijis ta darit—. Waj kruſttehwa ſkolot— ſkolot— ja— weetà?

II. 6.

20. §. Wahrdu ſaſtats.

Составъ словъ.

a. b.

Schehl = ot

Schehl = igs

Schehl = aſtiba

Schehl = ums

Schehl = oſchana

Wahrda galwenàs daſas ir **ſafne** (a) (корень) un **galotne** (b) (окончание). **Safne** ir ta wahrda daſa, kura ſahdam wahrdu pulzinam kopà peeder, galotne ta, ſas nahſt pehz ſafnes.

41. uſdewums. Sauz no apafſchmineteem wahrdeem toſ, ſam weenada ſafne! Aſſchſir galotnes!

Balts, brahliſ, melot, waret, gar, luht, fruhts, mala, dſihwot, garſch, garinat, balſinat, behda, maleene, meliſ, brahliba, luhkotees, balſ, pehrt, fruhts, behgliſ, oga, maleneetiſ, malt, garums, jauns, malſchana, fruhtainſch, baltums, wara, ſeedſ, behgulot, mele, brahligſ, ſeedet, pehreens, fruhtminſch, maltuwe, dſihwiba, ogot, ſeedoniſ, dſihwoſliſ, warens, behdigſ, balſeens, jauniba, dſihwotajſ, malejſ, waroniſ, ſeedala, behdatees, fruhtmainſch, pehrſchana, ogotajſ, meligſ, behguligſ, jaunefliſ, dſihwneekſ, ogulajſ, melſfuliſ, dſihws, pehrajſ, balſot, garens, fruhtmajſ.

III. 11.

(Turpinajums.)

Ir wahrdi, kureſ preekſch ſafnes ſtahw ſawa ſewiſchka ſilba, peem. **apmeklet**, **nedeeena** u. t. t. Scho ſilbu ſauz par **eebalſeenu** (приставка). Tapat ir wahrdi, kureem, winus loſot, weena daſa galotnes pahrgroſas, otra ne, peem. **ar-aj-s**, **ar-aj-a**, **ar-aj-am** u. t. t. Pahrgroſigo galotnes daſu ſauz par **loſamo galotni** (флекси́я), nepahrgroſigo par **peedeſfli** (суффиксъ).

42. uſdewums. Raħds ir ſeſoſcho wahrdu ſaſtats?

Lihdiſſkana, nemt, plezigs, wiħrs, nomale, lehns, attiħſtiba, pahrgudrs, melnene, groſgalwis, ſagt, dewejs, ſpulgazis, dſeeda-tajs, ſapnis, uſtura, ledus, niħkulis, meeſajs, wideena, grahbeklis, mahſina, augums, ſfreeſhana, uſpurnis, mitrs, diſiſch.

III. 12.

21. §. Wahrdu atwaſinaſhana.

Образование словъ.

	{	ft
		ſtuwe
lau		ſums
		ſejs
		ſchai

Þeeleekot ſatnei galotnes, iſzelaſ jauni wahrdi. Schahdu jaunu wahrdu darinaſhanu ſauz par wahrdu **atwaſinaſhanu.**

43. uſdewums. Atwaſini wahrduſ ar ſeſoſcham ſatnem!

Raſ—, meer—, med—, diſiſch—, gul—, kul—, guħſt—, mehđ—, ſtraħđ—, diſer—, mir—, luħg—, ſkol—, bur—, geħ—, miħl—, krahſ—, ehw—, peld—, zaur—, ſehr—, mil—, maſ—, zeet—.

44. uſdewums. Kuſiſch lozinđs eeſleħgtais burts pareiſais? Kapeħz?

Krah(b, p)t, ſa(g, f)t, miħ(f, g)ſts, ſpir(g, f)tums, kaħ=(p, b)ſhana, knaħ(p, b)t, au(g, f)ſts, luħ(g, f)ſhana, ruh(g, f)=tums, mai(g, f)ſte, lee(g, f)ſhana, zir(p, b)ſhana, liħg(g, f)=ſhana, ſpo(g, f)s.

III. 13.

22. §. Garuma ſihmju leetoſhana.

Gan driħſ beigſees tawa **beħđ=ig=ā** diſiħwe. Linu **ſtaħđ=itaj=ām** bij gan ſchodeen ko iſturet. Þaſafu **ſtaħſt=itaj=ā** klaufotees tiħri waj apguloſ.

S kà garuma fihmi leef weenigi wahrdu fahnès; galotnès wina weetà fahdams **pusjuntinſch** (˘), waj **juntinſch** (^); peedehtlòs neleef neka.

45. uſdewums. Darini teikumus, furòs nahf preeſchà apafſchminetee wahrdi! Paturi prahtà jautajumus, uſ fureem atbild ar juntuu eefihmetee wahrdi!

Kuna, runà, runà. Ehwelè, ehwele, ehwelè. Pinàs, pinàs, pinàs. Aufis, aufis, aufis. Mute, mutè, mutè. Sijas, fijàs, fijàs. Stihpà, stihpa, stihpà. Biſès, biſès, biſès. Glahſè, glahſe, glahſè. Kaites, kaitès, kaitès. Gara deena, garà deena, garà deenà. Gadà, gahdà, gahda. Laba laika, labà laika, labà laika.

46. uſdewums. Sadali feſoſchòs teikumòs rupjafi drufatos wahrduz wina faſtahwdakàs! Gewehro tàs wahrdu dakas, furàs patſſanu ſmagumu neefihmè ne ar fahdu fihmi!

Manigs kà fakis. Gataws **mahzitajs**, wahrda ween truhtſt. **Pretimnehmejs ſlittaks** kà jaglis. **Zitads zilwets**, **zitads** prahts. Mihla, mihla man **mahſina**, wehl mihlaka **mahmulite**. Augſtaf dſeed **zihrlitis** par wiſeem putnineem. **Saſchuhtits**, **ſalahpits** eet uſ meſchu irbju ſchaut. Maſs **peleſs** aweniniſch wiſa gada pelau apehd. **Mehneſniza** ſwaigſnes ſkaita, waj ir wiſas wafarà. **ſkaiſtu** roſi redſeja **puifens** dahrga malà. Kur **mihleſtiba** walda, tur dſihwe ſalba. **ſlittets**, **stihwets**, diwreiſ **mehrits**, ar olàm **ſmehrets**.

47. uſdewums. Deeſ feſoſchòs teikumòs wajadſigàs weetàs juntuu waj **pusjuntuu**!

Kad plahpa tikai plahpa, tad, ſaprotams, plahpa naw ko klaufitees. Strahdneekus ſadalija ſchſiras, lai darbi ſchſiras, bet ſchee ka ueſchſihras, ta neſchſihras. Leela ſweeſta taiſitaja, maſa Anna, arween leela ſawu labi ſataiſito ſweeſtu; bet ſcho-deen, leekas, meitiſchai noees ſlitti: ſweeſts faees „leelaja“. Wehtneſis wehtis gan katrreiſ ko jaunu, bet ne katrreiſ ko labu: wiſas wehtis jau naw labas wehtis. Swehtdeena ſtrahdneekam loti mihla, tapehſ ari nereti to dſird ſakam: „Nicht mihla ſwehtdeena, tad wina, t. i. mihlaja ſwehtdeena atkal wareſim atpuhtees.“ Mahſa wihlet newihle, bet wihle ſkatas: waj nu wihle atirufi, waj naw labi ſaſchuhta. Dahrga rota labi rota, bet ziſ gan labuma katra, tadehl ari ſchahda rota. Skolotajs ſagreſa papiri ſihmes, tam laiſam fahdam jaiſdod ſihmes; war ari buht, ka winſch tajas ko ſihmes. Mums ikweenam paſihſtamas

ſchahdas walodas formas: laba mahja, laba mahja, labaja mahja. Teeſa, teeſa teeſa iſweenu pehž nopelna. Ne katrreiſ labas domas domas, bet zilweks domas arweenu.

II, 7.

23. §. Weenfahrschi un ſalikti wahrdi.

Простыя и сложные слова.

a. Mats, deguns.

b. Nisgalds (aiſ, galds), nelaime (ne, laime).

z. Rapſhta (kaps, ſhta), leellops (leels, lops).

Wahrdi war buht **weenfahrschi** (a) un **ſalikti** (b, z). Weenfahrschee wahrdi ir tee, kas pastahw tīfai no weena wahrda, ſalikti tee, kas pastahw wismas no diwi wahrdeem. Saliktos wahrds darina, peeleefot otram pirmo wahrdu gluschi nepahrgrofitu (b), waj atnemot pirmam galotni un tad pceweenojot pee otra (z).

48. uſbewuns. Darini ſaliktus wahrds no iſweena ſekoſcha wahrdu pahra!

Meſchs, mahja. Seens, ahſis. Swehts, deena. Upe, mala. Deguns, gals. Ne, ka. Pee, guſa. Pareiſs, rakſtība. Bees, peens. Melns, alſnis. Weens, reiſ. Ta, pehž. No, dsert. Ne, weens. Ne, tiſks. Uj, zihtigs. Seſtais, deena. Labs, prahťigs. Koks, eſka. Bez, tehws. Ta, pat. Ap, rakť. Bahr, gudrs. Weeſis, mihľigs. Pirmais, deena. Glihts, rakſtība.

III. 14.

24. §. Saliktu wahrdu rakſtība (wiſpahrigi).

Tas zilweks dsihwo gluschi **beſ behdn** — tihri kà **Beſbehdn** Anſis.

Salikti wahrdi rakſtami **weenkopus**. Utgadijumòs, tur weenfahrschee wahrdi ſkan weenadi ar ſalikteem, pehdejos weegli iſſchĩrt no pirmejeen., raugotees uſ balſs ſwaru, kas tajòs pa laĩkam kriht uſ pirmàs ſilbas.

49. ušdewums. Rā rakstami ņekoschee weenadi ņkanoschee wahrđi? (kopā waj ņchđirti). Rāpehž?

Šchodeen pee mums bija aiš pura ņahnis, luht, tas pats, kas đšihwo aiš pura. Lihđš ņwara kahrti dabū lihđš ņwara kahrtā, abđš ņwara kauđš jaleeł weenadi ņmagumi. ņahđš tas koznšđ ir: ne leełš, ne ne leełš, teiřim widejš. Uš ažš, glušđi turpat kur uš ažš, man uřmetuřees masa pumpina. Ne iřfatrs wežš tehws jau wežš tehws. Uš raksti ņekoschu teikumu: weži kapu uš raksti naw wairs řkaidri řalāřami. Beř ehřt gribas ne-weens newar řazit: ehřt gribas. Neř' řā buhtu, řad ap řehtu ap řehtu řahđas koku řehřlas. Rād žilweķš weenā prahtā domā eet, otrā ne, tad winřđ arween mehđš řazit: ne eet, ne ne eet. Uš řargu mahjinas ir dahřš, kas wisapkahrt apřtahđits ar aiš řargu kokeem.

II. 8.

25. §. Dubultneeku rakřtiba.

a. Appiht, attehlot, krusřtehws.

b. Ella, řchwamnis.

Ķa řaliftđš wahrđđš pirmais wahrđš beidsas ar to pařchu lihđřřkanu, ar kuru otrš řahķas, tad rakřtami **dubultneeki** (a). Weentahřřđš wahrđđš dubultneeki rakřtami pa leelāřai dāķai tiř řweřchwahrđđš un proti tad, řad iřrunajot abi dubultneeki řkaidri řadřirdami (b).

50. ušdewums. Darini teikums ar ņekoscheem wahrdeem! Ķřřkaidro kapehž weenā waj otrā wahrđā rakřtami dubultneeki!

Ķiřeet, iřeet. Apstit, apposit. Paraut, pahrraut. Ķiřweřot, iřweřjot. Attehřt, atehřt. Attriht, atriht. Atezet, attezet. Appelet, apelet. Ķiřteigtees, iřteiktees.

Wanna, lellis, brillis, bakķa, rullis, leellaiwa, brihw-walřš, biřřahķes.

51. ušdewums. Leez domu řrihpu weetā weenu waj dubultlihdřřkanas!

Pluhđđš a—luht lauķi, a—luht ari dāřđi labi koki. Es ķe—u ķe—u un gribu đřiht řmiltis. Ķ—aki, žiķ dāudř dehti bij nogreeřti iķ—aki! Školneeki nu—e mahjijās, řa nu—e leekama řahđa řkaitķa tukřđā weetā. Waj tapehž, řa plawas a—ahlu,

a—alu jau pametis nepļautu?! Ba—li, drahnin, ba—i: riht Milda ar tewi pušchkojchotees, kad eeschoť uš ba—i. Pirms šchis rakstis naw pah—akstits, winšch newar tikt pa—rakstits. Ma—a maiše jau naw nekahda ma—a! Šlitti ir, kad pukes a—luhž, bet a—luhđš ween nu stahditaju, gan jau peedos. Pa—u katrs pašihst, bet ne tā pa—u.

Be—obis ir tas, kam naw jobu. Nu, ot—eiš tu manis wairs nepeemahniši! Meešneeki pehrť gan zuhtas, gan aitas, gan ari lee—opus. A—aschin man japalajas mihlā, wežā grahmata. Kas domajas ešam beš kalla kunga, tas dšihwo ša—alā. Paškat, kur lepus tri—uhgs aijlaišch pa leelzeķu. Nemeena meita gan ta nenokaras ar fre—ēm, kā winšehtas E—a un Mi—a.

III. 15.

26. §. Wahrdu šasfana.

СОГЛАСОВАНИЕ СЛОВЪ.

a. Bihles ķermens un knahbis ir **plati**.

b. Dseedās jauhts un wihru **fori**.

z. Zehls firgs un **zehli** rati (ne: zehls firgs un rati).

Wairaki teikuma preešchmeti leet isteizeju daudšškaitli (a); tapat ari wairak paškaidrotaja wahrdi paškaidrojamus wahrduš (b). Ša uš wairak paškaidrojameem wahrdeem, kuri stahw daschaddōš škaitlōš, atteezas weens paškaidrotaja wahrds, tad winšch pee katra atfahrtojams, stahdot to tajā škaitli, kurā paškaidrojamais wahrds (z).

52. ušdewums. Šasfano šekošchos wahrduš!

Tu, winšch, un, es, pļaut. Upe, un, esars, buht, dšihšch. Walmeera, un, Warka, beedriba, isrihkot, dseesmu šwehtfi. Tehws, nopirkt, dahrgs, eemaukti, un, (dahrgs), šakas. Nu, ušeet, ganit, kur, gulet, mans, tehws, mahmina. Šuhs, winas, eet, lihđš. Balts, šwirbulis, un, (balts), wahrna, reti, atrast. Bihbele, šadalitees, wezs, un jauns, testaments. Mešchšala, mahja, buht, škaists, dahrs, un, (škaists), ehkas. Mans, amata beedrs, un draugs, buht, mirt. Mahte, un, meita, buht, weenads.

53. usdewums. Sadali katru teifumu šefošchâ teikâ wahrds! Saki, waj wahrds ir weenfahrschs, waj šaliks, un fahds tam šastats! Tahlat teiz, no zif silbâm katrs wahrds pašahw, zif škanu katrâ silbâ, kuras no tām lihdsškanas, kuras paškanas, fahdas tās (weenfahrschas waj šaliktas) un kâ winas (paškanas) isrunajamas (ihši, gari, gruhsti). Kujaki drukatās weetas atgahdajees weenu waj otu pareisrakstibas likumu!

„Tantala mokas.“

Tantals bijis Zeisa, grieķu augstakâ deewa dehls. Lai deewu wisinashanu pahrbauditu, winsch nokawis šawu behlu, Pelopu, iगतawojis no ta ehdeenu un zehlis deeweem preeščhâ. Protams, deewi šcho sinajuschī, kamdehl ari šataisitās maltites naw aissfahruschi; tiš ween Demeters, kas tobrihd bijis loti noškumis, apehdīs weenu plezu. Wehlat, kad pehdejais atskahrtees un šahzis gaustees par padarito kluhdu, deewi likuschī Alotonai no iswahritām meefās dalām radit jaunū Pelopu. Alotona bijuši gatawa to darit, tiš ween neshinajusi, kâ dabuht jaunū plezu, jo wezais plezs apehstis. Tad Zeis demis padomu, plezu taifit no šilona joba kaula. Ziti deewi tam peefrituschī, un maj azu mirklōs Pelops špirgts un wešels stahwejis deewu preeščhâ. Tiš ween Tantalam uogahjis šlitti: tas nosuhstis apaschsemē, kur tam muhschīgi bijis jaskaltst un jaskahpst. Schis šods padarits wehl gruhstaks zaur to, ka tam bijis jastahw uhdeni, kas katrrēis, kâ ween winsch leezees pehz ta, lai dšertu, behdsis; tapat wirs ta galwas karajuschees wisšfaistakee augli, kuri atkal, tišlihds winsch gribejis pehz teem sneegtees, pažehluschees gaisā.

Treschà dala.

I. 9.

27. §. Wahrdu eedalijums.

a. Dsols, leepa, kofi.

b. Un, ir.

z. Dsols **un** leepa **ir** kofi.

Jr diwejadi wahrdi: tahdi, kas eefihmè finamu fajehgumu (a) un tahdi, kas neefihmè nekahda fajehguma (b). Behdejo nofihme ir ta, ka wini palihds fajehguma wahrduš fakopot teikumà (z).

54. usdewums. Kuri wahrdi sekoschòs teikumòs eefihmè fajehgumu, kuri ne?

Weena pagale nedeg. Saša jahle, šaša lapa, šaša wiša wafarina. Balta aitina, melna peerite. Tufša muža škan. Ehd ša širgs, štrahdà ša gailis. Balta weeshna aišeet, melna atnahš. Šifums nam lihšums. Kas pirmais brauz, tas pirmais maš. Kur aušša runà, tur gudrais zeešh klusu. Kahds ehdejs, tahda karote. Šchnahz ša juhra. Wilks nam tik leels ša kleešjeens. Dešmit lošas, tšhetri štaipas. Šlahwejs gudraš nekà šehjejs. Malešina ta meitina, noputejis wainadšinh.

I. 10.

28. §. Štattlis.

Число.

a. Juhra ir dšila. Gailis dšeed.

b. Juhraš ir dšilas. Gaili dšeed.

Deelum leelà daka fajehguma wahrdu war eefihmet weena waj wairaf fajehgumus. Ja fajehguma wahrds eefihmè weenu fajehgumu, tad winsch stahw **weenfskaitli** (a) (единственное число), ja wairaf, tad **daudfskaitli** (b) (множественное число).

55. usdewums. Kuri wahrdi fefoschòs teikumòs stahw weensfskaitli, kuri daudfsfskaitli? Duhko, waj teikumus newar pahrgrofit tà, kà wahrdi, kas stahw weensfskaitli, nahf daudfsfskaitli un otradi!

Masa, masa meitenite tek pa zeku dseedadama. Smuidri behrsi lozijàs pret fauliti wafarà. Samu wahrdi apraipa runataju. Peens ir behrna bariba. Taisnais apschehlojas par sawu lopu. Behrnam buhs buht pasemigam. Seemas fwehtfi — preefa fwehtfi. Peezeem zirweem weens pats riju zehrt. Sagli pat pele isbaida. Bads ir labafais pawahrs. Deems lepneem turas pretim. Weenprahtiba ir stipra stute. Mosus fadedsinaja selta teku. Apinitis gudris wihrs kofà fahpa olu deht.

I. 11.

29. §. Lozischana.

Склонение waj спряжение.

Weensfskaitlis.

Kas?	fskolneeks	es lasu	lasiju	lasijichu
ka?	fskolneeka	tu lasi	lasiji	lasiji
fam?	fskolneekam	winsch lasa	lasija	lasis
fo?	fskolneeku	wina lasa	lasija	lasis
fur?	fskolneekà			

Daudfsfskaitlis.

Kas?	fskolneeki	mehs lasam	lasijàm	lasiseem
ka?	fskolneeku	jnhs lasat	lasijàt	lasiseet
fam?	fskolneekeem	wini lasa	lasija	lasis
fo?	fskolneekus	winas lasa	lasija	lasis
fur?	fskolneekòs			

Sajehguma wahrdi, atteezinati uſ praſiſchanàm: **kaſ? ka? kam? ko? kur?** waj weenoti ar wahrdineem: **eſ, tu, wiſſch, wina; mehſ, juhſ, wini winas** — gala burtuſ pahrgroſa. Schahdu gala burtu pahrgroſiſchanoſ ſauz par **loziſchann.**

56. uſdewums. Meſſè loſamos wahrduſ un loſi toſ pehz praſiſchanàm: **kaſ? ka? kam? ko? kur?** waj pehz wahrdineem: **eſ, tu, wiſſch, wina; mehſ, juhſ, wini, winas!**

57. uſdewums. Kahdu praſiſchann waj wahrdiann gala burti ir ſeſoſcho pantian ſajehguma wahrdeem?

Drihſdeſmit ſeſchi putni	Kad kildas zelaſ, ſawaſdees,
Wehſi kuhla juhmalà:	Lehns prahtſ drihſ meerina,
Iſt kuxam putniann	Bet duſmu prahtſ dar' nelaimi,
Wara pihzka rozinà.	Drihſ eefkreen neſtundà.

(Wezais Stenders.)

Pawafariſ.

Sau pumpuſ alſſchua paſare
Uſ augſchu galwu zila;
No ſemeſ alaſ bitite
Ekreen lidot gaiſà ſilà.

Un tahdu ſpehtu ſaule dod:
Lai birſe puſeſ ſwana;
Lai zeema meitaſ gawilè
Un ganiſch lauſà gana.

L. Behrſiſch.

II. 9.

30. §. Leetaſ wahrduſ.

Имя существительное.

Urajs ar. **Laſſtigala** ir **putuſ.** **Uſmenſ** ir ſmagſ.

Wahrduſ, kuri eefihmè leetaſ jeb preeſſchmetuſ, ſauz par **leetu wahrdeem.**

58. uſdewums. Meſſè leetu wahrduſ ſeſoſchòſ teikumdòſ!
Katrann ſawa ahda miſla. Lihdaka ſkreen, meſchi gahſchaſ.
Peere neeſ, — ſaunſ buhſ. Gudraiſ parebſ nelaimi un pa-

glahbjas, bet neprahtha laudis sfreen ween un dabu zeeft. Baziki Jaredjami tilai ar mikroftopu. Karbolftahbe ir ruds fchidrumš. Grib fakitis fimi ehst, negrib kahjas flapinat. Bahrdſiba kruša, laipniba raša. Uz nobrihnas, roša padara. Anzis sehj, Anzis plauj, Anzis patš apehd. Guli, guli, gana meita, Wiſi darbi padariti: Zuhka raša rahzentinus, Raša ſchfina kahpoftinus, Wiſta lofu³ isrameja, Gailits zirta ſchagarinus, Suns fakuhra unguntinu, Rakis ſweeftu falehrneja.

II. 10.

31. §. Leetu wahrdu fahrta.

Родъ именъ существительныхъ.

a. Galds, karſch, apzirknis, leetus.

b. Plawa, egle.

Leetu wahrdi ar galotnēm s, ſch, is, us, ir
wihreeſchu fahrtas (a) (мужескій родъ), ar galotnēm
a, e — **ſeeweeſchu fahrtas** (b) (женскій родъ).

59. uſbewums. Iſnem no ſeſoſcheem teikumeem pāpreeſch wihriſchkas, tad ſeewiſchkas fahrtas leetu wahrduš!

Aiſ upites ſlaidi laſſdi, laſtigala trihzinaja. Pehz darba ſalda duša. Dod nabagam Kriſtus dehl. Diwas mahſinas abās puſēs ſalnam. Abi gali dſihwi, widuzis nedſihws. Neſſaidra runa drihſ war radit pahrpratumus. Ir neſpehzigee, ſaweenojuſchees, ſpehzigē. Zilweka iſelets ſaſtahwot no 245 ſauleem. Behrunam wajaga audſinaſchanas un kopſchanas. Zilweku normalā temperatura ir 37 grahdi. Septitais bauſlis aiſleeds jagt. Daſchu tſchuhſtu kodeens ir nahwigs. Klepus zehlons beehchi ir ſaauſteſchanās. Warſch ir zeeatš kà ſwins. Rakhi, rahzeni, kartupeki un wehl ziti ir dahrja augi.

II. 11.

32. §. Leetu wahrdu loziſhana.

Склонение именъ существительныхъ.

Loſot jautajumu weetā paraſts leetot ſewiſchkus lozi-
jumus. Dee ir:

Nominatiws (kas?)

Genitiws (ka?)

Datiws (kam?)

Akusatiws (ko?)

Locatiws (kur?)

Leetu wahrduš ar peemehrigam galotnèm loka šchà:

Wihreeschu kahrtà:

Weensfaitli.

N.	draugs,	zeksch,	brahliš,	tirguš,
G.	drauga,	zekā,	brahla,	tirguš,
D.	draugam,	zekam,	brahlim,	tirgum,
A.	draugu,	zeku,	brahli,	tirgu,
L.	draugā.	zekā.	brahlī.	tirgū.

Daudsffaitli.

N.	draugi,	zeki,	brahli,	tirgi,
G.	draugu,	zeku,	brahlu,	tirgu,
D.	draugeem,	zekeem,	brahleem,	tirgeem,
A.	draugus,	zekus,	brahluš,	tirguš,
L.	draugôs.	zekôs.	brahlôs.	tirgôs.

Seeweefchu kahrtà:

Weensfaitli:

Daudsffaitli:

N.	mahja,	upe,	mahjas,	upes,
G.	mahjas,	upes,	mahju,	upju,
D.	mahjai,	upai,	mahjam,	upem,
A.	mahju,	upi,	mahjas,	upes,
L.	mahjā.	upē.	mahjās.	upēs.

60. ušbewums. Meklē leetu wahrduš ar augšchejam galotnèm un lofi toš!

III. 16.

(Turpinajums.)

Bes augšcejeem lozijumeem latweešchu walodā wehl šasto-
pami **instrumentals** un **wokatīvs**. Instrumentals
pa laiskam atbild uš jautajumu **tā?** un beidsas weenskaitli
ar galotnēm **u** waj **i**, daudšskaitli ar **m**, **mi** waj **is**,
peem. nestahwi wehja pliku galwu, jahju deenu, jahju
nakti; seedej mani linu lauki šilajeem (**i**) seedineem (**i**).
— Wokatīvs jeb ušrunas lozijums lihdsigs nominatiwam
ar waj bes galotnes, peem. **draugs**, nahz šchurp!
Weit, padod man uhdeni! Winu wiswairat leeto pee
dšihwu preešchmetu wahrdeem.

Peeših me. Kaw pareiši, ja šamilijas wahrduš raksta:
Kalniņ, Zelmiņ u. t. t. Tas ir wokatīvs. Škats nošaukums ja-
raksta ar nominatiwa galotni, tā tad ari: Kalniņš, Zelmiņš u. t. t.

61. ušdewums. Lofi apatšchminetos wahrduš! Ģewehro
šewišchi **is** loziščanas genitiwa un datiwa galotnes (weenskaitli)
un šeweešču šahrtas datiwa galotnes! No kureem wahrdeem
buhtu parašis leetot instrumentalu un wokatīwu? Šalihdsini
wehl **s** un **is** loziščanas genitiwa galotnes!

Kahja, wiršaitis, kapitals, behris, mahja, grahwis, wiltus,
prinzis, tehws, šutis, nasis, leelkruhtis, kaimiņš, wadšis, telšch,
nams, pudele, widus, meitene.

62. ušdewums. Šafi, kurešch šekofcho wahrdu pareišais
nominatiws? Kapehž?

Aršls — aršlis. Krešls — krešlis. Pastarits — pastaritis.
Kweešis — kweešs. Rutšls — rutšis. Audšekšis — audšekšs.
Pošmis — Pošms. Dadšis — dadšs. Audšeknis — audšekns.
Kahliš — kahliš. Weešis — weešs. Pawašaris — pawašars.

III. 17.

33. §. Leetu wahrdi, kuru loziščana atšchiras no paraštās.

- a. (Ta) ašs, (ta) lihštšs, (ta) kruhtšs.
- b. (Tas) puifa, (tas) bende, (tas, ta) aušcha.

Daschi leetu wahrdi ar galotni **s** peeđer pee ſeewiſch-
 tas fahrtas (a), daschi ar **a** waj **e** pee wihrifchſas waj
 pee abâm fahrtâm (b). Winus weegli war paſiht, pee-
 leekot wahrdinu **tas** waj **ta**. Ja wahrds lauſas ſa-
 weenotees ar **tas**, tad winſch ir wihrefchu fahrtas, ja
 ar **ta** — ſeeweeſchu. Seeweeſchu fahrtas wahrduſ ar
 galotni **s** loſa ſchâ:

Weenſkaitli:

Daudſſkaitli:

N. fahrts

fahrtis

G. fahrts

fahrſchu

D. fahrtij

fahrtim

A. fahrti

fahrtis

L. fahrti

fahrtis

Wihrefchu fahrtas wahrdi ar galotnêm **a**, **e**
 loſami tapat kâ ſeeweeſchu fahrtas wahrdi ar ſchahdâm
 galotnêm; weenigi weenſkaitla datiws peenem wihrefchu
 fahrtas galotni **u**, peem. nom. puifa, gen. puifas,
 dat. puifam u. t. t.

Pe e ſ i h m e. Wehl no paraſtâs loziſchanaſ atſchſiras daschi
 wihrefchu fahrtas wahrdi ar galotni **s**, kâ: uhdens, atmens, meh-
 neſ u. z., fureem weenſkaitla genitiws lihdſigs nominatiwam, peem.
 mehneſ (nom.) lez, mehneſ (gen.) gaiſma u. t. t.

63. uſbewuns. Loſi ſekoſchus wahrduſ! Gewehro it
 ſewiſchki **s** loziſchanaſ genitiwa un datiwa galotnes (weenſkaitli)!

Iſtaptſ, warmahſa, piſs, firds, flepfawa, plahpa, maldona,
 ſibens, gows, oſs, debefſ, rudens.

III. 18.

34. §. Daschu leetu wahrdu galotnu noſihme un leetoſchana.

Tahda **ziriſchana** neſam neder: wiſſ **zirtums**
 tihri kâ maſa behrna darbs! Pahſtrahdâ tuhlin un
 gahdâ, kâ katrs **zirteens** eet leetâ!

Katra galotne peedod wahrdam sawu fewiſchku no-
ſihmi. Tà galotne **ſhana** eefihmè darbibu **paſchu,**
ums — darbibas **panahfumu, eens** — **ween-**
reifeju, ihſu darbibu.

Peefihme. Wahrdi ar galotni **ſhana** latweeſchu walodà
naw fewiſchki miſki. Biau weetà nem wahrduſ ar zitadu galotni,
peem. reeteſchana = **recta**, lehſſchana = **lehſta**, kahroſchana =
kahre, trihzeſchana = **trihze** u. t. t. Tapat taſ ari ir ar wahr-
deem, furi beidſaſ ar galotni **ſchanàs**, peem. ilgofſchanàs = **ilgaſ**,
ſchaubiſchanàs = **ſchaubaſ** u. t. t.

64. uſdewums. Leez domu ſtrihpu weetà wajadſigàs
galotneſ! Iſſklaidro, kapehze taſ un ne zitaſ wajadſigaſ!

Daſchreiſ zaur uhdens fri— fri— manamſ no wairaf pehdàm.
Miſneſ brahlim no manis ſwei—. Aſ tu domà, ka man neſin
zit leela kahr— pehze ta! Man— wafarej— pirk— bij: 3 ipalwaſ,
1 ſihmulis un 5 loſſneſ papira. Buhs jaleeſ awiſeſ ſludin—
par pahrdodamo mahju. „Muſſu Tchwſ debeſiſ“ ir ſweht—
luhg—. Man jau toreij uſnahza ſchaub— par lectaſ pateefibu.
Ej nolihdſini zuhku raſ—! Sweſchumà dſihwojot zilweſam
daſchreiſ uſmahzaſ neiſſaſ— ilg— pehze dſimteneſ. Waj tew
nepeeteek ar weenu ſit—? Zit tew teeja peeſpreeda par ſit—?
Mehſ ſchodeen iſgaſjam no mahjaſ ap ſauleſ lehſ—. Ta— bij
gan ſlaw— ſwee—! Sazi— naw dari—.

65. uſdewums. Darini teiſumſ ar ſetoſcheem leetu
wahrdeem!

Telpa, noma, kameeſiſ, ſpeets, drawneekſ, pawehſte, dſeja,
kaiſliba, omuliba, ſazihſte, aiſbildniſ, auſkaſ, weikalaſ, wairogſ,
walde, wehſture, daile, riſziba, padome, arodſ, plihwurſ, balwa,
wirſeeneſ, patwerſme, ruhpneeziba, prahwa, rakſturſ, brunogſ,
gleſna, ſpeegſ.

Konkurenze, moralaſ, abonenteſ, praktika, jubileja, diplomſ,
muſejaſ, paſſija, perſona, kontraktſ, literatura, paſaſcheeriſ, portreja,
kontoriſ, intereſe, inteligenze, eſſameneſ, tematiſ, reklama, higiena,
dokumenteſ, kultura.

II. 12.

35. §. Iſhpafchibaſ wahrdſ.

Имя прилагательное.

Maja, maja muzina, **diwejadaſ** alutiſch.
Balta baſniſa, **ſarkauſ** torniſ.

Wahrdus, kuri eesihmē ihpaſchibas, ſauz par **ihpaſchibas wahrdeem**.

66. uſdewums. Metlē ihpaſchibas wahrdus ſekoſchōs teikumōs! Saki, uſ ſahdām praſiſchanām tee atbild!

Wezi wihri, — gudri wahrdi. Zeela gara tehwa joſta, newar puhā ſalozit. Maſs putniſch taiſa maſu ligſdinu. Kad bſihwz, tad peleſs, kad miris, tad ſarfans. Daimē un glahje ir wahrigas leetas. Uſtizams draugs ir reta manta paſaulē. Waſarā bagats, deenā nabags. Silbīta putra wairs lahga neſmekē. Slinks kà pelu maiſs. Slinks behrns ir tehwm ruhgtz ahbols. Schis kofs ir leels, tas widejs, wiſch maſs. Behrnajee ſauli, ſcha gada meeſa. Ihſa man gara deena Ar maiſites gabaliu; Silta man ſalta deena Ar mahminas wilnainiti.

II. 13.

36. §. Ihpaſchibas wahrdu galotnes.

a. Skolneeks ir uſzihtigs. Uſzihtigais ſkolneeks rakſta.

b. Skolneeze ir uſzihtiga. Uſzihtiga ſkolneeze rakſta.

Ihpaſchibas wahrdeem ir diwejadās galotnes: **s, ais** (a) un **a, à** (b). Pirmejšs ſauz par **neno-teizamām** (неопредѣленные), otrās par **noteizamām** (опредѣленные окончанія). **S, ais** ir wihreeſchu ſahrtas galotnes, **a, à** — ſeeweefchu.

67. uſdewums. Kureem apaſchmineteem ihpaſchibas wahrdeem ir noteizamās, kureem nenoteizamās galotnes? Rahdā ſahrtā ir katrs no teem? Pahrstati wiņus zītās galotnēs, zītā ſahrtā!

Tiſls, attapigais, gresnā, gurdenais, koſchs, rahtns, drupanais, mihligais, ſilganā, piſtais, aſchs, mihſnejs, dewigs, krahſhna, leeliſkā, melns, miſigs, weiſls, ſweſhadais, patihſama, wehligs, akmenains, ſihſs, leekais, ſmuidra, ſinigais, pahrejais, tukla, weziga, ſpodrais, ſekoſchā.

II. 14.

37. §. Ihpaschibas wahrdu lozišhana.

1. Nenoteizamàs galotnes.

Weensfakaitlis.

Daudsfakaitlis.

Wihreeschu
fahrta.

Seeweefchu
fahrta.

Wihreeschu
fahrta.

Seeweefchu
fahrta.

N. labš
G. laba
D. labam
A. labu
L. labâ

laba
labas
labai
labu
labâ

labi
labu
labeem
labus
labôs

labas
labu
labam
labas
labâs

2. Noteizamàs galotnes.

N. labais
G. labâ
D. labajam
A. labo
L. labajâ

labâ
labâs
labajai
labo
labajâ

labee
labo
labajeem
labos
labajôs

labâs
labo
labajam
labâs
labajâs

68. ušbewums. Meklê ihpaschibas wahrduš un lofi toš (ar abejam galotnêm)! Gewehro lozijumus, furôs nahf preefšâ pušjuntinš!

III. 19.

38. §. Salihdsinami pakahpeeni.

Степени сравнения.

a.

b.

Galda našis ir ašs, kabatas našis ir ašas, bahrdas

z.

našis ir wišasafais.

a.

b.

z.

Daugawa ir leela, Wolga ir leelafa, Amazone ir wisleelafâ upe.

Ja istsizam tif to, ka kahdai leetai ir weena waj otra ihpaſchiba, tad ihpaſchibas wahrds ſtahw **pamata pakahpeenâ** (a) (положительная степень); ja turpretim ar ihpaſchibas wahrdu norahdam, ka pee weenas leetas ihpaſchiba atrodama leelafâ mehrâ nekâ pee otras, tad ihpaſchibas wahrds ſtahw **pahrafajâ pakahpeenâ** (b) (сравнительная степень); ja pehdigi ar ihpaſchibas wahrdu iſſafam, ka ihpaſchiba pee kahdas leetas ſaſtopama wiſleelafâ mehrâ, tad ihpaſchibas wahrds ſtahw **wiſpahrafajâ pakahpeenâ** (z) (превосходная степень).

69. uſdewums. Darini teikums, peelikdams ſeſoſcheem leetu wahrdeem peemehrigus ihpaſchibas wahrds wiſds trijds pakahpeenâs! Saſat, kahda pahrgroſiſchanâs noteef ar ihpaſchibas wahrdeem pahrafajâ un wiſpahrafajâ pakahpeenâs?

Anſis, Altis, Jahnis. Selts, warſch, dſelfs. Lahzis, lauwa, ſilons. Strauts, upe, juhra. Ararats, Kaſbekſ, Elbruſs. Meeſchi, rudſi, kweeſchi. Petroleja gaiſma, gahſes gaiſma, elektriſka gaiſma. Anna rakſta, Emma rakſta, Emilija rakſta.

III. 20.

39. §. Daſchu ihpaſchibas wahrdu galotnu noſihme un leetoſchana.

- a. pret { **ejs**, kaſ ſtahw pretim.
          igs, reebigs.
- b. kahj { **ains**, ar pulka kahjam.
          igs, weiſſs.

No daſcham wahrdu ſaſnêm war atwaſinat ihpaſchibas wahrds ar galotnêm **ejs** un **igs**. Pirmeja ihpaſchibas wahrdam arween peedod ta wahrda noſihmi, no kura taſ atwaſinats; otra — gluſchi zitu (a). Tapat

tas ari ir tad, kad no weenas šafnes war atwašināt ihpašchibas wahrduš ar galotnēm **ains** un **igs** (b).

Pe e s i h m e. To ihpašchibas wahrdu weetā, kuri beidsas ar galotni **ains** beeschi ween war list ta wahrda genitiwu, no kura šchahds ihpašchibas wahrds atwašinats, peem. šechkantaini meeschi = šechkanšchu meeschi. Tapat to wehl war darit ar zitu galotnu ihpašchibas wahrdeem, peem. teem, kuri beidsas ar **ifšs**, peem. pagan**ifšs** eeradums = paganu eeradums.

70. ušdewums. Leez domu strihpu weetā peederigās galotnes! Zīstaidro wianu nošihmi!

Ahršts parakstīja šlinneekam eeschi— un ahr— jahles. Gešchi— zilweku war tif ween katrs pats pašiht. Zif tas gan ahr— šagehrbees! Zilwekam wajaga buht daudspuš— un ne weenpuš—. Školotajs ušdewa školneekem rakst— darbus un pehž tam lika tos mut— atstahstit. Raščē— kašina dabū kaščē— ahšiti. Mahjās, kur kašds kaščē— zilweks, gruhta dšihwe. Kristus beedina besdeewigus ištumt gal— tumšibā. Tas ir gan mušikal— zilweks: tīklihdj wišč dšird kašdu mušikal— gabalu, tuhlin to attehlo. „Raksti tā, kā runā,” ir gramat— likums; tatšchu uš to neweena, tā tad ari latw— waloda rakstot newar pilnigi pašautes. Daščām pilsehtām ir loti teizama šawstarp— tirdsneez— šatīšme. Paškat, zif az— maise ižepuši! Keti redšets tif az— meitens, kā šchis! Waj tu nu dari, waj nedari, bet tas ir weet— pagasta wezakā ušdewums. Pehd— školneeks naw arween pehd— šlinšis. Weetneeku pulks šchodeen šašaukts uš ahrkahrt— šehdi.

71. ušdewums. Darini teikumus, eepihdams tajds šekos ihpašchibas wahrduš!

Braschs, zehls, leegs, maigs, šwaigs, niprs, raščigs, šalkans, patigs, dširds, špilgts, ruds, peewilzigs, šairinošchs, dedšigs, irdens, kalsnejs.

Populārs, normalš, komplizets, obligatorīšs, ofīziels, elastigs, konsekwents, anonims, priwats.

II. 15.

40. §. Darbibas wahrds.

Глаголь.

Putns **dšeed**. Behrns **guf**. Draugs **gaida**.

Wahrduš, kuri eesihmē darbibu, šauz par **darbibas** wahrdeem.

72. usbewums. Mekkè darbibas wahrduš jekojchâ dsejoli!
Saki, uš kahdâm prasijchanâm tee atbild!

Masais dahrsneeks.

Pukiti no tahlas weetas
Un ij semes leesas, zeetas,
Lihgšmodamees roku laukâ,
Nesū dehstit dahrsâ jaukā:

„Saulit, leez tai jeedet skaiſti,
Padebefs, jel nahz, to laiſti,
Kaſa, to ar pehrlem kaiſi,
Saldū ſmarſchu ij tās raiſi!“

Aš, es rikko gaidit ſpehju —
Katrū deenu dahrsâ eju:
Allaſch leelaku to redſu
Un pret auſſteem wehjeem ſedſu.

Saule leek tai ſkaiſti jeedet,
Padebefs nahk to leedet.
Wiſi, wiſi man to ſargâ,
Lai ſeed ſkaiſti pukit' dahrgâ.

P. Behrsjuiſch.

II. 16.

41. §. Laifs.

Время.

- a. Arais ar. Skolneeks ſehd.
- b. Arais ara. Skolneeks ſehdeja.
- z. Arais ars. Skolneeks ſehdēs.

Darbiba war notift tagad (a), war jau buht notifuſi (b), war wehl notift (z). Kaš tagad noteek, noteek **tagadnē**, kaš jau notizis, notizis **pagahtnē**, kaš wehl notifs, notifs **nahſotnē**. **Tagadne** (настоящее время), **pagahtnē** (прошедшее время) un **nahſotnē** (будущее время) ir trihš **laifi**.

73. uſdewums. Kurds laikos iſteikta darbiba ſeſoſchòs reikumòs! Pahrgroſi winus tà, ka darbiba pahreet zitòs laikòs!

Rahrtiba aiſtaupa laiſu un puhliuus. Ganu meita ſehtà dſina, eſ tezeju wahrtu zelt. Metaiſus graſis apehd taiſnu mantu. Weena ada, otra wehrpa, treſchà rakſta ſihdautin'. Rà nahza, tà gahja. Ras teeſai wiſu iſſpreest leef, tam tſchaumalas ween paſcham teef. Ras to dos kalpam, kas kungam ir. Weegli liku galwinà dahrgas naudas zepurit'. Tur palika wiſa mana krahja! Dauds netrühka, kad bij beigts! Rahdu putru iſwahriſi, tahdu iſſtrehbſi. Waj neehdi kad bija, waj neehdiſi kad buhs! Metees, juhra, laudſitè, jedſees baltu wilnainiti. Ku tew liks gan mateem ſibet!

II. 17.

42. §. Perſona.

Лицо.

a. Es dſeedu. Mehs dſeedam.

b. Tu meſlè. Juhs meſlejat.

z. Winſch } plauj. Wini } plauj.
Wina } Winas }

Darbiba war iſeet no runataja jeb **pirmàs perſonas** (eſ—mehs) (a) (первое лицо), no uſrunatà jeb **otràs perſonas** (tu—juhs) (b) (второе лицо), no peeminetàs jeb **treſchàs perſonas** (winſch, wina—wini, winas) (z) (третье лицо).

74. uſdewums. Kuru perſonu eefihmè ſeſoſcho teikummu darbibas wahrdi?

Jo lehnak brautſſi, jo tahtak tiſſi. Juhta preeka newareja: Schkehrſu tel ſimenini. Rà tee ſchkehrſu netezès, Sirau druma zelmaà. Zihnàs tà nabags gar deſu. Saules meitas raibinaja tautas dehleem karogus (Muſeklis). Kad neſini, tad nerunà! Apaki wehrſiſchi rinko weens uſ otra, gremo, bet neehd. Juhs, mahmina, wezi laudis, juhs ſawadi runajat. Es grib' weenu mizit' ſchuht. Cem' pee wiſtas luhgtees: Wiſtin mihta, ko leez flaht? Es leef' ſawu knahbi flaht. Wilks nem ari no iſſkaitità. Mehs aram un mehs ſehjam Gan ſemè ſehklinu. Mehs daram ko mehs ſpehjam; Deews ween dod ſwehtibu (Ulmanis).

II. 18.

43. §. Infinitivus.

Неопредѣленное наклонение.

Strahdat, dsihmot, puhletees.

Ja darbības wahrds darbibu peemin ween, neeefihmedams nedj laika, kad darbiba noteek, nedj personas, zaur kuru darbiba noteek, tad winsch stahw **infinitiwâ**.

75. usdewums. Meklē infinitiwu jekoschās fabulas darbības wahrds! Saki, ar kahdām galotnēm tas beidsas!

Abhelites.

Abhelites ļauli luhdja ņehli,
Gaismu ļawu dot tām agr' un wehli.
Saule wīnu luhgumu ar' kausa,
Starus notuļ lej no ņelta kausa.
Brihnums tīf, pehž dāschu deenu laimes,
Behdu pehdas redj pee masās ļaimes:
Lapas, ņakaltuņhas, tihri kuras,
Stumburs tīfko ar' wehl jemē turas. —
Zeeņt wehl zeeņtu, bet, luhņ, ņpehņi iņa,
Rabadņites ņehli ņmaidot mira.

II. 19.

45. §. Darbības wahrdu loziņhana.

Спряжение глаголовъ.

Paņrgroņidami darbības wahrdu perņonâ un laiņâ, mehs wīnu loņam. Loziņhanas paraugs buhtu ņchahds:

Infinitivus: godat.

Tagadne.

Es godaju
tu godâ
winsch } godâ
wina }
mehs godajam
juhs godajat
wini } godâ
winas }

Paņahtne.

Es godaju
tu godaji
winsch } godaja
wina }
mehs godajam
juhs godajat
wini } godaja
winas }

Mahtotne.

Es godaschu
tu godasî
winsch } godas
wina }
mehs godasim
juhs godasiet
wini } godas
winas }

Infinitivs: behdatees.

Tagadne.

Es behdajos
tu behdajees
winſch } behdajas
wina }
mehs behdajamees
juhs behdajatees
wini } behdajas
winas }

Pagahtne.

Es behdajos
tu behdajees
winſch } behdajās
wina }
mehs behdajamees
juhs behdajatees
wini } behdajās
winas }

Nahkotne.

Es behdaſchos
tu behdaſees
winſch } behdaſees
wina }
mehs behdaſimees
juhs behdaſatees
wini } behdaſees
winas }

76. uſdewums. Meklē darbības wahrduš un lofi toš!
Gemeħro pušjuntina leetoſchanu!

III. 21.

(Turpinajums.)

Darbības wahrdeem wehl ir ſawi ſalifti laiſi,
peem. (tagadne): es eſnu plahwiš, tu eſi plahwiš u. t. t.,
(pagahtnē): es biju plahwiš, tu biji plahwiš u. t. t.,
(nahkotnē): es buhſchu plahwiš, tu buhſi plahwiš u. t. t.;
tapat ari wehl ziti loziſchanas weidi, peem. (tagadne): es
rakſtot — es eſot rakſtijis, tu rakſtot — tu eſot
rakſtijis u. t. t., (nahkotnē): es rakſtiſchot — es
buhſchot rakſtijis, tu rakſtiſchot — tu buhſchot
rakſtijis u. t. t., waj (tagadne): es rakſtitu — es
buhſtu rakſtijis, tu rakſtitu — tu buhſtu rakſti-
jis u. t. t., waj wehl (tagadne): mani zilā (es teeħu
zilats), tewi zilā (tu teeħ zilats) u. t. t., (pagahtnē):
mani zilaja (es tiħu zilats), tewi zilaja (tu tiħi
zilats) u. t. t., (nahkotnē): mani zilās (es tiſchu zilats),
tewi zilās (tu tiſi zilats) u. t. t.

77. uſdewums. Lofi darbības wahrduš weenkahrſchōš
un ſaliftōš laiſōš! Saſi, ſahda ſtarpiba ſtarp abejōš laiſōš
iſteiktām darbībām! No iſteiħ par darbibu ziti loziſchanas
weidi?

78. usdewums. Darini teikumus ar šekošcheem darbības
wahrdeem!

Strahšot, šchalt, dahrdet, graut, deet, šahrtotees, dsejot, šetot,
brihdinat, tirdit, zildinat, norišinatees, atšahrtot, šaudset, rašināt,
wiššcht, post, raschot, istirjat, peesawinatees, eedwehst, šaklautees,
griškotees, glaimot, weikt, wingrinatees, rehgotees.

Absolwet, aplaudet, kontrolet, cekaset, protestet, apelet,
rewidet.

II. 20.

45. §. Weetneefa wahrds.

МѢСТОИМЕНІЕ.

a. Saimneefa naw mahjās: **wiņš** (šaimneefs)
paščlaid aischaja štrahdneefus pahrraudsit. **Manš**
(runataja wahrda weetā) nasis ir loti aš.

b. Wiņš, wina, winam u. t. t. Manš, mana,
manam u. t. t.

Wahrdus, kuras šahda leetu wahrdu weetā, šauz
par **weetneefa wahrdeem** (a). Wirus loka šā leetu
wahrdus ar peemehrigām galotnēm (b). Žitadi loka
šekoščos weetneefa wahrds.

Weenškaitlis.

N.	eš	tu	taš	ta
G.	manis	tewis	ta	tās
D.	man (manim)	tew (tewim)	tam	tai
A.	mani	tewi	to	to
E.	manī	tewī	taī, tanī	taī, tanī

Daudškaitlis.

N.	mehs	juhs	tee	tās
G.	muhšu	juhšu	to	to
D.	mums	jums	teem	tām
A.	muhš	juhs	toš	tās
E.	(nemehdš leetot)		tōš, tanīs	tās, tanīs

Weensfaktilis.

N.	ſchis	ſchi
G.	ſchee	ſchis, ſchàs
D.	ſchim	ſchai
N.	ſcho	ſcho
L.	ſchai, ſchini	ſchai, ſchini

Daudſſfaktilis.

N.	ſchee	ſchis, ſchàs
G.	ſcho	ſcho
D.	ſcheem	ſchim, ſchàm
N.	ſchos	ſchis, ſchàs
L.	ſchòs, ſchints	ſchàs, ſchintis

79. uſdewums. Welle weetneeka wahrduſ ſekoſchà ſtahſtinà! Saki, kura lozijumà un kura leetu wahrda weetà tee ſtahw!

Godigs ubags.

Kahds nabags, ubagot eedams, mehdsja luhgt ir tabaku. Reif kahdà mahjà winſch ſaimneekam atkal atgahdinaja, paſneegt ko preekſch ſawas pihpes. Saimneeks, gan pa joſam, gan pa pateefibai, kehra keſchà un eedewa tam weſelu ſchauju praſità materiala. Laijni pateifdamees par ſaimneeka labo firdi, nabags aiſgahja. Otrà rihtà agri jo agri winſch eeradàs atkal pee ta paſcha ſaimneeka. — „Ro, waj tu atkal pehz tabakas?“ ſaimneeks praſija. — „Ne,“ ſchis atbildeja: „Utradu dotà tabakà naudas gabalu — to atneſu.“ — „Deeſcham,“ ſaimneeks brihnijs: „Tad tu eſi gan godiga dwehſele! Kapehz tad tu nepatureji naudas gabala? Neweens tatſchu par to neſa nebuhtu ſinajis!“ — „Newareju,“ ubags atteiza. „Tiklihdj ka naudu atradu, manà eekſcheenè iſzehlàs karſta zihna ſtarp launo un labo firds balſi: ta ſtubinaja naudu paturet, ſchi atdot. Lai tiſtu pee meera, likos gulet. Bet ir nakſi manis neatſtahja ſchis neiſturamàs dwehſeles mokas. Neatlifa neſas zits, kà naudu atdot. Te wina ari ir!“

80. uſdewums (III). Darini teiſumus ar ſekoſcheem weetneeka wahrdeem!

Daſchs, zits, ſewis, ſchahds, tahds, furſch, ſchitais, wiſs, patſ, fant kaſ, neſas, iſweens, kaſ neſas, katſ.

II. 21.

45. §. Škaitla wahrds.

Имя числительное.

Lehws apšehja **weenu** puhrweetu ar kweešcheem, **diwas** ar meescheem un **trihš** ar aušam. Behršinšch ir **pirmais** školneeks **zeturtajā** benki. **Wairaf** tem šhoreiš newaru aišdot.

Wahrdus, kuri eesihmē preešchmetu daudsumu waj fahrtu šauz par **škaitla wahrdeem**.

81. ušdewums. Mešlē škaitla wahrds šekošhōš tei-kumōš! Šafi, uš kahdām prašišchanām tee atbild!

Sešchi mafi bundseneeki eet pa zeku bungodami. Širgam tšhetras kahjas, tomehr kluhp Daudš šunu, maf šehtas šargu. Weeni lehza, otri deja, trešchee kehra zeelawin's. Otram šit, pašcham teef. Wiši kungi šwahrfus welk, trihš ween newelk. Žil durwju, tiš atšlehgu. Diwi duhdini, diwi dahdini, tšhetri semes uštupini, dewitais kara wadonš. Abi labi — bahš maišā. Daušas fā peehtais ritenis! Žiti pihžkas pliušchkinaja, man tezeja danzodams. Greešchat zeku, greešchat zeku Deela wihra dehli brauz: Trim kahjām kumelinšch, Weena fleeze kamanām.

III. 22.

47. § Škaitla wahrdu lozišchana.

a. Septini guletaji, **septinu** guletaju, **septineem** guletajeem u. t. t. **Pehdeja** nedela, **pehdejās** nedelas, **pehdejai** nedelai u. t. t.

b. **Desmit** pirkti, **desmit** pirktu, **desmit** pirksteem u. t. t.

Weeni škaitla wahrdi ir **lošami** (a), otri **ne-lošami** (b). Lošamo škaitla wahrdu lozišchana lihšiga leetu waj ihpašhibas wahrdu lozišchanai ar peemehrīgu galotni. Mašleet lozišchanā atšchīras škaitla wahrds **trihš**. Winu loša šcha:

Wihreeſchu kahrtâ: Seeweefchu kahrtâ:

N.	trihš	trihš
G.	triju	triju
D.	trim (trijeem)	trim (trijâm)
N.	trihš	trihš
L.	trijds	trijâs

82. uſdewums. Sauz kahdus nelokamus ſkaitka wahrduš!
Safi, kâ rakſtami ſkaitka wahrdi no 10—20! Lofi: 1 ſirgš,
5 gowiš, 135 kapeiſkaš, daſchi rubli, maſ graſchi, ſeptitaiš ſkolneekš.

II. 22.

48. §. Satikſmaš wahrduš.

Предлогъ,

Grahmata ſtahw **uſ** galda.

Grahmata ſtahw **ſem** galda.

Grahmata ſtahw **aiſ** galda.

Satikſmaš wahrdi norahda ſatikſmu ſtarp diwi
jeb wairak preekſchmeteem.

83. uſdewums, Meklê ſatikſmaš wahrduš ſekoſchôš
teikumôš!

Sufuriſch lopuš djen gar dſirdeſkli, gar redſekli un pehz
gar ſnapes muiſchu. Gelahpš uſ eelahpa beſ adataš duhreena.
Kaš taš par wihru: ar weenu kaſju un peežâm — ſeſchâm
galwâm. Ap Waſaraš ſwehtkeem eſerš ſaſti. Mahtei nopliſht
aſote preekſch behrneem krahjot. Paſuda kâ ſchihdš pa Mikeleem.
Kaš tiſ tew ſakiš nepahrſkreen pahr zeku! Behrajam kumelam
lihđš ſemei ſihda puſchki. No preedites ſkali plihja, kaš no laiſka
tehwa dehla! Meita pee wihra, puhſš pee tehwa. Pehž wil-
naineš ſneegdamâš eekriht pati upitê.

III. 22.

49. §. Satikſmaš wahrdu leetoſchana.

Mahtat ehſt: ehdeenš **uſ** galda = ehdeenš **galdâ**.
Iſtaiſijeeš **pehz** ahkſta = iſtaiſijeeš **kâ** ahkſtš.

Latweeschu waloda nemihl beeschu fatikfmas wahrdu leetoschanu. Daschadas fatikfmas wina isteiz weenfahrscheem lozijumeem waj weseleem teikumeem.

84. ufdewums. Isteiz apafschmineto teikumu domas bes fatikfmas wahrdeem!

Schis pukes naw no muhsu, bet no wiau dahrsneefta audsetas. Riht faiminam jastahjas preefsch teefas. Allu pahrdod ar muzam, ar pudelem, ar stoppeem un ar glahsem. Brahls aisbrauza uf mejschu pehz malkas. Natrreis labiba jaatstahj ari preefsch fehklas. Pret seemeleem no mums ir Igaunija. Winsch mira ar karstuma gaku. No tagad bahst apafsch poda: malku waj schagarus? Tehws staiga ap labibas laukeem. Zaur lihgumu tu efi peespeests to darit.

II. 23.

50. §. Apstahkla wahrds.

Meschâ aug tofi. **Wafar** lija leels leetus. Stolneeks raksta glihti.

Wahrdus, furi eefihmè weetu, laiku waj fahrtu, sauz par **apstahkla wahrdeem**.

85. ufdewums. Meklè apstahkla wahrdus jefoschos teikumòs! Saki, uf kahdam prafischanam tee atbild!

Toreis runaji tu, schoreis runaschu es. Pihpes meklè, pihpe jobòs. Pehrn kauts, schogad dihrats. Ahrpusè kauili, eefschpusè gaka. Kad peeleeft, tad masaf; kad atnem, tad wairaf. Mesahles eeweefchas wifur. Semè mehrfi kauj, angfchâ taufti tek. Brauz deenu, brauz naffti, nefust ne pehdas no weetas. Apdomà labi, fà padari gudri! Jauna flota tihri flauka. Kas darams, scho-deen padari, Tad faldà duja buhs. No tu lihds rihtam wilzini Re lehti rokà fkuhs. (Wez. Stenders). Senaf puijschi wihjem gahja, Tagad wisi jahbakòs. Schogad lini fudrabbalti — Zit-gad fihda lafatòs!

86. ufdewums (III.). Darini teikumus, eepihdams tajòs jefoschos apstahkla wahrdus!

Pareisi, lihds diwpadfmitteem, zitadi, rafi, pehfchui, fà nekà, jan, naigi, wehl, tà, schà, loti, pamaJam, wifai, zittahrt, notahlem, jebkur, tiffu, teescham, latwifki, weenreis, manis pehz, bahrtin (bahrt), luhgfschus (luhgt).

II. 24.

51. §. Beedrotaja wahrds.

Союзъ.

Anna un Emma raksta. Laiks šchodeen jauks, tapeh3 es eeschu pastaigatees.

Wahrđi, kuri šaweeno wahrđus waj teikumus, ir beedrotaja wahrđi.

87. ušdewums. Meklē beedrotaja wahrđus šekojchōs teikumōs!

Teesas nams bej teefnescha, bet pehreenu dabū. Jo wezaka wista, jo ašati nagi. Ne uguni deg, ne uhdenti šlihtst, ne šalmds tšchafst. Tikam šitu tautu galdu, lihđš atleh3a šchēhpelīte. Kul, mahmina, mani masu. Ar wihtola šchagarinš. Lai es augu tiš lošana. Rā wihtola šchagarinš. Tikmehr masa tautu meita, kamehr masi bahlelini. Kas šait mešča meitinām. Pa šileem neganot: Waj bij weh3šch — ašweh3ā, Waj šaulite — pakreh3li. Ša wista nešladšinatu, tad nešinatu, ša oļu deh3uši. Kaut ari škopulim peederetu wiša pašaule, tomehr ir tad tam nepeetištū.

88. ušdewums (III.). Šabeedro teikumus ar šekojšheem beedrotaja wahrdeem!

Tapat, ari, tomehr, pirms, eesam, tatschu, neba, jeb, waj, tā tad, turklaht, bej ta wehl, ir — ir, ned3 — ned3, pa dašai — pa dašai, neween — bet, newis — bet, žif — tiš, kad — tad, tapat — ša ar, pirmšahrt — otršahrt — tad — beidsot.

II. 25.

52. §. Ššauzamaš wahrds.

Междометіе.

Urā! Waršchawa muh3u! **Wai**, ša man galwa šahp!

Ššauzamee wahrđi ir špeh3i ššauzeeni preekōs, behdās, nelaimes atgadījumōs u. t. t.

89. ušdewums. (III.). Darini teikumus ar šekojšheem ššauzameem wahrdeem!

Al, ai, ei, uja, ha, ha, hm, klan, luh3, tpu, ti, ti, tišch, fi, fi, wau, wau, briu3s, plu3s, knau3s.

Wahrdu ſchkiras:

1. Leetu wahrds 2. Ihpaſchibas wahrds 3. Darbibas wahrds 4. Weetneeka wahrds 5. Skaitla wahrds 6. Satikſmas wahrds 7. Apſtahkla wahrds 8. Beedrotaja wahrds 9. Iſſauzamaſ wahrds	}	loſamo wahrdu ſchkiras. neloſamo wahrdu ſchkiras.

90. uſdewums. Iſſchkir wahrdu ſchkiras ſeloſchâ ſabulâ Noteiz, ja wahrds loſams, lozijumu, kahrtu un ſkaitli; ja darbibas wahrds — perſonu, ſkaitli un laiku! Iſſkaidro, uſ ko grib norahdit rupjafi drufatâs weetas!

Pahws un ſihda tahrpinſch,

Sawu gresno aſti uſ **wiſâm puſem** groſidams, pahws ſtaigaja gar **waleju** logu, fur **ſarâ** ſihda tahrpinſch meerigi wehrpa ſihdu. — „Ej, **nelga!**“ pahws winam uſſauza ar ſawu reebigo balſi: „Atſtahj tatſchu reiſ ſawu zeetumu“ un palidojees **plaſchajâ Deewa paſaulê!** — Sihda tahrpinſch neteiza neka, bet **nadſigi** turpinaja ſawu darbu. Kad ſihda **wehrpums** bij pabeigts, tad ſaimneeks to ruhpigi ſakopa un audejs ijauda no ta lentu, ar kuru bruhſte iſrotaja ſawu wainagu. Bet kad no pahwa aſtes iſkrita ſpalwa, tad, ja daudj, kahds **ahſits** ar to iſpuſchkoja ſawu zepuri.

M. Kaudſits.

Ufdewumi domu raksteem.

Pirmā šķīra.

1. ufdewums. Noraksti: a) dahrsja puķes, b) plāwu puķes, z) mešča puķes, d) lauka (tīhruma) puķes!

Paraugs. Dahrsja puķes: lewkojas, mahrpukites u. t. t.

2. ufdewums. Ušraksti: a) amatneekus, b) rihfus, ar ko amatneeki strahdā, z) materialus, ko amatneeki išstrahdā!

Paraugs. Amatneeki: galdneeki, nambari u. t. t.

3. ufdewums. Ušraksti, ar kāhdeem rihķeem strahdā katrs amatneekš!

Paraugs. Galdneekš strahdā ar zirwi, jahgi, ehwelī un kaltu.

4. ufdewums. Ušraksti, kāhdus materialus išstrahdā katrs amatneekš!

Paraugs. Galdneekš išstrahdā koku, talejs dšelsi u. t. t.

5. ufdewums. Ušraksti, ko taiša katrs amatneekš.

Paraugs. Galdneekš taiša galbus, šķapjus, gultas u. t. t.

6. ufdewums. Noraksti: a) pirmās seemas šķolneekus, b) šķolneeku mahjas!

Paraugs. Peters Aruhminšč, Ansis Ūhbelite u. t. t.

7. ufdewums. Ušraksti, kur katrs šķolneekš dšihwo!

Paraugs. Peters Aruhminšč dšihwo Robeščneekšs u. t. t.

8. ušdewums. Ušraksti: a) lapšas, b) šhagatas, z) šihlites (šufaina), d) wijolites (atraifnites), e) šamas azs, f) Šree-wijas šaroga, g) warawihšnes krahšas!

Paraugs. Lapšas krahšas ir: rudš, balts un melns.

9. ušdewums. Rā šata, šad šawu balši leš širdet: širgs, gows, zuhša, aita, šuns, šakis, lauwa, lahzis, wilšs, pele, wišta, gailis, šošs, pišle, duhja, zihrulis, lašstigala, štrašds, bešdeliga, šseguše, šarkis, teters, wahrna, warde, šchuhšša, bite un mušča?

Paraugs. Širgs šweeds.

10. ušdewums. Šo dara šakaitinati: širgs, gows, zuhša, aita, šakis, wišta, šošs, šchuhšša un bite?

Paraugs. Šakaitinats širgs šperas, šošs waj lež wiršū.

11. ušdewums. Šas bijuščas šekoščas leetas: taurinšch, školotajs, širmgalwis, nora, rihšste, šošs, ššintars, migla, milti, akmenogles?

Paraugs. Taurinšch ir bijis šahpurs.

12. ušdewums. Rā šauz (weenā wahrda): behršu mešchu, egšu mešchu, prešchu mešchu, dahrša augus, atlaistu tihrumu, rudšu šahli, šapihtus matus, pašaules šahštus, apšehtus laufus, wezatus un behrnus, šalpus un šalpones?

Paraugs. Behršu mešchu šauz par birši, egšu mešchu par eglašu u. t. t.

13. ušdewums. Šas ir: širgs, lahzis, zeelawina, šchširgata, dundurs, šelts, ahšols, šahls, wirwe, behris, brunogs, šwainis, šnots, pašina, puhrs, šchširšts, mehle, juhgs?

Paraugs. Širgs ir mahšas kustonis.

14. ušdewums. Ušraksti šekošchos teikumus beš domu šchhdām!

Daschreis pehršons tiš štipri šper, ša wišas ruhšes trihž. Manām mahštēm daudš darba. Man aušis celihduši bluša. Ša šoka augštums ir šoti augšts. Walmeerā dšihwo latweeshi. Šaušs ir šajmneezibas rihšs. Apteekneeks šagatawoja nahwigu gifšti. Gailenei lapas atrodas jeb ir tuwu pee šemes. Šchis ir šas dšeedatais pantinšch, šo šasnizā dšeedaja.

Paraugs. Daschreis pehršons tiš štipri ruhž, ša wišas ruhšes trihž.

Otrà un treschà schkiras.

II.

Stahstini, pašakas, teikas, fabulas un tehlojumi,

(Gepreekšhejas wingrinaschanas).

1. usdewums. Darini no domu strihpās eeflehgteem teikumeem gludu, šakarigu aprakstianu!

Jahna naw mahjās. Jahnis aīsgahja linu wilkt. Jahnim linus welkot buhs gan šo īsturei. — Sakis ir mešča kustonis. Sakis ehd šulotus lakstus un jaunū koku mišu. Sakis ehd ari kaphpostus. — Tehws strahdaja. Mahte strahdaja. Behrni strahdaja. — Pirmais aīškrehja Gusts. Otrais aīškrehja Karlis. Treschais aīškrehja Peteris. Zeturtais aīškrehja Atis. — Zī dāschadi dšihwneeki gan naw redsami dšihwojamās ehtās! Te, luhk, pa greesteem rahpojas manigā mušča. Pa greesteem ari rahpojas manigais sirneklis. Aīštrahšnē atkal rahpojas manigais zirzenis. Tapat grihdu šchkirbās rahpojas nepatīklamā blusa. Wehl seenu šchkirbās rahpojas jo nepatīklamā blakis. Prusaks, nedeenis, turpretim atkal rahpojas pa wīšu īstabu.

Par augs. Jahna naw mahjās. Wīnch aīsgahja linu wilkt. Tur nabadsinam buhs gan šo īsturei.

2. usdewums, Pagarini apaschejos teikumus, īšskaidrodams retaki drukatos wahrdus!

Rudenti beeschi ween ir nemihlīgs laiks. Mahte mihlīnajas ar behrnu. Labi školneeki školotajam patīklamī. Dahrsja auglīnogatawojas rudeni. Behrni rotakajas pa pagalmu. Dāschōs kalnōs atrod daudis metalu. Tam kōkam ir zehls stahws. Ziti putni puhzi beeschi ween waja. Wairak školneekus školotajs wakar pahrfahpumu dehl šodija ar dāschadeem šodeem.

Par augs. Rudenti beeschi ween ir nemihlīgs laiks: līst leetus, puhch aukstī wehji.

3. usdewums, Nogludini šekoscho teiku!

Milšis,

Warens milšis nebijās neweena zilweka. Ir Deewa milšis nebijās. Reis milšis domaja Deewu pat nonahwet. Lai Deewu nonahwetu, milšis kalbinaja warenu stopu. Tapat milšis kalbinaja schim noluhkam derīgu smagu bultu. Rahdā deenā nu milšis gahja laukā Deewu nonahwet. Milšis ušwilkā stopu un

ſchahwa taiſni uſ debefim. Bulta ſkrehja brihnum ahtri uſ debefim. Behdigi bulta paſuda paſcha milſcha leelajam azim. Milſis ſchkitas uſwarejis. Milſis gawilet gawileja. Bet kas notika? Behz maſ minutem bulta nahza no debefim atpakaſ. Atſkaneja ſpehſſch ſchnahzeens gaiſa. Atſkaneja ari baigs waidu fleedſeens: bulta bij taiſni eeurbuſees milſcha galwa. Beſprahtigaſ milſis bij pats ſew kalbinajis ſtopu un bultu.

4, uſdewums, Apſtrahda tahdi pat ſejoiſcho aprakſtu, paſſaidrodams ir rupjaſi drukatos jehdſeenus!

Nakts aina,

Apwahrſchna mala beidſa ſwihtot wakara gaiſma. Palika wiſs tumſchſ. Bee debefim parahbijas ſwaigsnes. Parahbijas ari mehneſ. Spoſchâ mehneſ gaiſma padarija nakti par deenu. Spoſchajâ mehneſ gaiſmâ it labi wareja iſſchſkirt tuhwejo apſahrti. Raimindſ diwas meitas gahja uſ afu uhdenſ ſmelt. Raimindſ kahds wehl ari gahja uſ flehti. Ir meſchſ bij redſams kâ uſ delnas. Meſchâ nakts dſi h w n e e k t iſlihdâ no ſawâm ſle h p t u w e m, lai eetu uſ m e d i b â m. Ir tihrumâ redſeja to kuſtamees. Tihrumâ bij irbju mahte ar ſaweem behrnineem. No plawas turpretim pazehlâs leeli miglas blaſki. No tuweja purwja un no tuwejas upes ari pazehlâs leeli miglas blaſki. Leelee miglas blaſki kahpa arween augſtaſ, kahpa arween augſtaſ. Behdigi leelee miglas blaſki pawiſam paſuda debefſ dſidrumâ. Tâ leelee miglas blaſki kahps un paſudis debefſ dſidrumâ wiſu nakti. Nihht lehzoſchâ ſaulite pahrttrauſ miglas blaſku zekojumu. Bet warbuht ihſi pehz tam leelee miglas blaſki uſnems atkal zeku uſ ſemi. Tikai nu wairs ne, lai atduſetos plawâ, purwâ waj upê, bet lai atſpirdſinatu iſtwihſuſcho l a b i b i n u.

1, Muſſigâ lapſa,

Lapſa dſehra pee ahlinga. Netihſcham ta eefalbeja aſti. Leeta wehl nebij tik launa. Lapſa wareja iſrautees. Bet wina bijas aſti ſabojat. Lapſa gaidija atkuſni. Aſte eefala wehl ſtipraſi. Muſa gaiſma. Laudis peezehlâs. Tee eerandſija lapſu. Wini dewâs uſ ahlingi. Lapſa bij breeſmâs. Tâ lehza ar ſparu uſ augſchu. Wina ari atſwabinajas. Tik kaut kas palika ahlingi. Tâ bij lapſas aſte.

Iſmahzees augſchejo paſafu no galwas un uſrakſti to!

Schahdâ pat kahrtâ uſrakſti gabalus no laſamas grahmataſ!

2. Sehjeis un wezitis.

Reis jaimneeks sehjis. Tam gahjis garam firms wezitis. Wezitis dewis jaimneekam deewpalihgu. Pehdejais ta neatnehmis. Winſch domajis, labiba augſhot ir beſ deewpalihga. Sirmais neatteizis nefa — aiſgahjis. Bet kas bijis rudeni? Weziſcha pehdās lihgojuſees warena labiba. Zitur turpretim naw uſandſis ne lahga ſmilgas. Saimneekam bijis leels brihnumš. Winſch nonehmees turpmat katrreiſ atneemt deewpalihgu.

Norakſti augſchejo paſaku daudſſkaitli!

Norakſti gabalus no laſamas grahmatas, pahrgroſidams ſkaitli!

3. Rā Utis pawadija ſeſtdeenas pehzpusdeenu.

Utis pahrnahza no ſkolas pulkſten weenā. Winſch ſaſweiſzinajās ar wezaſeem un tad gahja pusdeenā. Pehz pusdeenas tas kaſdu brihdi rotajās pa pagalmu. Tad Utis lihds wafarinām ſcho to tehnam waj mahte palihdſeja. Pehz wafarinām winſch atkal druſku parotajās. Tad tas ſehdās pee grahmatām un mahzijās lihds guleteeſchanai.

Norakſti augſchejo gabaliu, liſdams par wirſrakſtu: a) Rā Utis p a w a d a ſeſtdeenas pehzpusdeenu, b) Rā Utis p a w a d i s ſeſtdeenas pehzpusdeenu.

Pahrrakſti gabalus no laſamas grahmatas zitōs laiſōs!

4. Beſ mahtes.

Rahdreis Karlis aiſgahja uſ kaimineem. Tur winam nemas nepatifa: iſtaba neſlauzita, gultas netaiſitas. Pahris behrnu wahſajas pa netihru grihdu, diwi ziti kildojas, weens atkal beſ ſopeja gul ſlims iſtabas kaſtā. Karlis atminejās, ka kaiminam bij nomiruſi ſeewa. Winam eenahza prahtā ſawa mahte. Tas aiſſkrehja uſ mahju un firſnigi noſkuhpſtija mahmulinu.

Atſaſhti augſchejo ſaſhtiņu Karla wahrdeem!

Meſlē peemehrigus gabalus laſamā grahmatā un iſſtrahdā tos tahdā pat kaſtrā!

5. Saules ſtari.

Saule paſchlaif bij uſlehkufi. Ta iſſuhtija ſawus ſtarus guletajus modinat no ſaldā meega. Pirmais ſtars nonahza pee zihruka. Tas azumirkli bij kaſjās. Tiſpat ahtri tas ari jau dſeeſmās ſuhtija ſweizeenus modinatajai ſaulitei. — Otrais ſtars

dewàs jakiti zelt. Ir tas tuhlin atstahja fíltu migu. Pehz masa brihtina „Zahnitis“ jau waj duzi kahrklu zeru bij apgrausis. — Trešchais stars eemetàs wíftu buhdà. Ufrei taní bij dsirdams fłansch „kiferigi“. Tam atkal tuhlin sefoja: „ka kah ka ka, ka kah ka ka!“ Saprotams, ka ijdseedajuschàs dwehseles nu ari wairs wis nebij jaaizina eebrofastet. — Zeturtais stars nehma zetu uf bišchu tropu. Te tas sazehla tihri waj karu: katra no masajàm darbineezem gribeja pirmà buht pa štrejzaurumu laukà. Rapehž? Laikam lai jo ahtri dabuhtu pabutšhot rasà tehrptos seedona mihlulischus. — Peeftais stars nesa flintam flolneekam sinu, ka jaaun kahjas. Bet ko šchis dara? Winšch pagreesch saules ftaram muguru un guł tahlak.

Noraksti augšchejo tehlojumu jaweem wahrdeem!

Tapat apstrahdà gabalus no lašamas grahmatas!

6. Zirwis un kahts.

Zirwis ar kahtu jau ilgatu laiku kildojàs, lihdsj pehdigi parwisam iščikihràs. Pirmejais tagad wahłajàs pa weenu faktu, otrs turpretim pa otru faktu. Tà pagahja labs laiks. No iřlihgschanas nedj zirwis, nedj kahts ne domat nedomaja. Pa tam laika sobš tiklab zirwi, kà ari kahtu kreetni ween bij apstrahdajis. Šcho eeraudsija jainneeks. Winšch sazija uf kalponi: „Met šaruhsejuscho zirwi nederigu leetu kastè, kamehr kahtu uguni! Riht ej uf tirgu un pirz jaunu zirwi un jaunu kahtu!“

Noraksti augšchejo fabulu weentahršcheem teifumeem. Grahmatu aistaiřis, noraksti to atkal pirmatnejà weidà!

Rihkojees šchahdi pat ar kahdu lašamu gabalu!

7. Lapa.

Rahdà rudens deenà es pazehlu nofrituschu lapu. Man bij brihnums par winas pahrwehrschanos: ta bij šawihtusi, šakà dšhwibas krahša tai bij judusi — ihši: lapa bij pihschlu draugs. Es, šcho redšot, paliku behdigs: man jau tapat lapas daba. Tagad esmu jauns: špehks man kaulòs, šahrtums waigòs. Rahks laiks, kad wijs šchis judis, kad listena lehmejs lĩks ir man friřt, lĩks pahrwehrstees par pihschlu šaujinau. Tatišchu par to es ne esmu ismĩfis. Kas pihschłòs friřt, ir mana meesa; dwehselei peeder nemirřtiba.

Noraksti augšchejo tehlojumu jautajamòs un issauzamòs teifumòs, pahrwehršdams gan daschus dotos teifumus tahdòs, gan ari eesprausdams tos šchur tur no jauna!

Wingrinees wehl šchahdi pat, nemdams weelu no lašamas grahmatas!

8. Neaismirstelite.

Kad Deems bij pabeidšis radīšanas darbu, viņš demis fatram radījumam wāhrdu. To īsdarījis, tas šāfauzis wehl reiš kopā wišus radījumus un peefodinajis, neaismirst, kà viņš itweenu no teem nošauzis. Tīkko Raditajs šchos wāhrdus bijis īsrunajis, kad parahdijusees masa šila pufite, kas teikuši, ka wina aismirstuši doto wāhrdu. Kad Raditajs šazijis, ka viņš tās nešaufšot wairs wezajā wāhrdā, bet došchot tahdu wāhrdu, fahdu ta zaur šawu īstureišchanos pelnījusi. Un tas buhšot: „Neaismirsti mani!“ Pufite nodrebejusi, klawotees šcho Raditaja lehmumu. Dīki nošumusi wina cemetusees krumajā. Seekas, ka ir wehl tagad ta gaušchas par šawu aismahrschibu, augdama weentula strautina malā, waj beeša kruma pudurā.

Noraksti augšchejo teiku šaweem wāhrdeem, šaweem teiku-meem! Grahmatu aīstaišijis, luhko wīnu norakstīt tā, kà ta drukata!

Darini šchim ušdewumam weelas apstrahdašanas šinā pafaltehlojumu no lašamas grahmatas!

III.

Pafaltehlojumi.

(Ģepreešchejas wingrinašanas).

1. Bagatais un nabagais.

Kahda nama apafšstahwā dšihwoja nabags kurlpneezinšch. Wiršstahwā bij dšihwoklis bagatneekam. Kurlpneezinšch strahdajot beeschi dšeedaja jautras dšeesminas. Tās bagatneekam nedewa meera gulet. Bagatneeks apnehmās kurlpneeku apkluset. Wiņsch tam dewa leelu mafu naudas. No ta laika kurlpneeks wairs nedšeedaja. Tam bij jaapšargā šawa nauda.

Ukraksti kurlpneeka dšihwi **nabadšibā, bagatibā**, šahkdams otro gabalinu ar jaunnu līhniju, waj atšchfirdams ar domu štrihpu!

2. Mitina un puisens.

Mahte pawafarī nozirpa aitinu. Bij wehl auksts. Mitina drebeja no šala. Mahza šlīs laiks. Mitinai wairs nebij auksti. Wina preezigi aīškrehja ganibās. Rudenī tai wīlna atkal atauga. Puisens pawadīja wafaru dšeesmās un rotalās. Peenahza aukstā

„Rapeh3 juhs tà spihdat?“ faruhsejuschee lemeschi prafija
 jaweem wezeem pafinàm.

„Tandeh1 ka aràm,“ sposehee lemeschi atteiza. „Juhs faruhsejât tapeh3, ka wifu laifu nogulejât faktâ bes darba.“

Pakaftehlojums: Diwi funi.

5. Weentulis un lahzis.

Rahdam wezam weentulim bij lahzis, kuru tas koti mihleja. Ne sola tas neipehra no mahjas, kad wina beedrs nebija ar to. Neis wezitis bij nolizees deendisa. Wina beedrs tam sehdeja blakus un aissargaja guletaju pret odu, muschu un dunduru duhreeneem. Mewareja teift, ka lahzis nebij freetns fargs; tatichu pee wisa scha daschi neluhgte weesi ta pawisam negribeja bihteas. It sewischki nepatishkama tam bij kahda muscha. Ta, knapi ko aisdshita, bij atkal flakt. Tapat muscha bij tif nekawniga, ka drihs arween mehdsja kost wezitim gihmi. Lahzis tai nu gribeja dot pehdejo mahzibu. Mogaidijis, kad muscha atkal bij usmetusees weentulim us peeres, lahzis fahetra almeni. Shis atwehjeens, un imagais metamais ichnahsdams nokrita us weentula peeres. Saprotams, muscha bij pagalam, bet lihds ar to pagalam ari bij weenteesicha galwas kaujs.

Sanem ichis fabulas mahzibu sakama wahrda! Peerahdi tad wina pateesibu ar isdomatu fabulu (stahstinu)!

Darini pakaftehlojumus, nembams parangus no lasamas grahmatas! Peerahdi kahda sakama wahrda pateesibu ar isdomatu stahstinu!

A p r a f s t i.

II.

1. Krehfls.

Kas ir krehfls?

Kuras ir krehfla dakas?

Kahdi ir krehfla atsweltne, sehdeflis un kahjas?

Kas taisa krehflu?

No ka tas teef taifits?

Kam krehfls der?

Apraksti krešļu, atbildešams uz augšējām prāfīšanām!
Pehz dabūtā parauga darini a) šķapja, b) našča, z) pudeles
apraštus!

2. C i r g s.

Kas ir firgs?
Kahda firgam galwa, aušis un azis?
Kahds firgam kakls?
Ar ko apaudošis kakls?
Kahds firgam stahms?
Kahda aste?
Kam der aste?
Zit firgam kahju?
Kas atrodas pee kahjam?
Ar ko apkal nags?
Ar ko apaudošis firga ķermens?
Kahdā kraššā īpalwa?
No ka firgs uzturas?
Kahdu labu firgs dara zilweķem?

Apraksti firgu, atbildešams uz augšējām prāfīšanām!
Pehz dabūtā parauga darini: a) gowš, b) lapšas, z) wanaga
apraštus!

3. A h b e l e.

Kas ir ahbele?
Kur ahbele aug?
Kahdas tai šaknes, stumburs, koks?
Cari, lapas, seedi?
Kas īsaug no seeda?
Kahdu labumu dod ahbele?

Apraksti ahbeli, atbildešams uz augšējām prāfīšanām!
Pehz dabūtā parauga darini: a) pluhmes, b) behrša, z) georgines,
d) zeetenes aprāstus!

4. S a h l s.

Kas ir šahls?
Kur šahli atrod?
Kahdā kraššā ir šahls?
Kam der šahls?
Kurā ir eewehrojamākā šahls raktuwe?
Kur pee mums atrod šahli?

Apraksti šahli, atbildešams uz augšējām prāfīšanām!
Pehz dabūtā parauga darini: a) šalpetera, b) aķmenogļu, z) šelta
apraštus!

III.

1. M. mahja.

Mahjas ahreene. Kur atrodas M. mahja? Rahdā weidā wina buhweta? No ka ta buhweta? Ur ko apjunta? Rahdā krahśā jumts un ņeenas? Kas atrodas uš jumta? (išgresnojumi). Zif winai logu un durwju? Waj durwju preekščā naw trepes? No ka tās taiņitas?

Mahjas eekņheene. Zif istabu M. mahjā? Rahdas tajās grihdas, ņeenas, fahdas bildeš pee ņeenām? Rahdas istabas leetas un ziti peederumi buhtu minami?

Mahjas apfahrtne. Kas atrodas ap M. mahju? Ja dahrs, waj tas aptaiņits ar ņehtu? Rahda ir ņehtā? Kuras ehčas wehl peeder pee tās? Rahdas tās ir?

Darini ņawas mahjas aprakstu, atbildešams uš augņhejām praņiņanām!

Bež dabutā parauga apraksti: a) ņawu pagasta ņolu, b) ņawas draudņes baņniņu!

2. M. pagasts.

Robeņčas. Kas aprobeņcho M. pagastu ņemelōs, rihtōs, deenwidōs, wafarōs? Deelumš un eedalijumš. Zif leels ir M. pagasts? Zif dalās winņch ņadalas? Uhdēni un ņalni. Kuras upes teņ zaur M. pagastu? Kura ir leelafā no tām? Uš kuru puņi ņatra teņ? Kuri eņeri atrodas M. pagastā? Kur tee atrodas? Kuri ņalni buhtu minami? Kur tee atrodas? Eedņihwotaju daudjumš, waloda, tiziba, nodarboņchanāš. Zif eedņihwotaju M. pagastā? Pee kuras rahņas tee peeder? Rahdu walodu tee runā? Rahda teem tiziba? Ur ko leelafā daņa eedņihwotaju nodarboņas? Se me, raņchojumi. Rahda ņeme M. pagastā? Kurus labibas augus audņina? Kurus ruhpnēezibas augus? No dabū no upēm, eņcreem, ņalneem? Kuri no teem ņewiņchņi eewehrojami? No beņ tam wehl raņcho M. pagasts? Waj eedņihwotaji paņchi war patehret wiņus raņchojumus? No dara ar atlikuņheem raņchojumeem? Kam tos pahrdod? Eewehrojamiš. Kuras eewehrojamiš buhtu minamas M. pagastā? Zaur ko winas eewehrojamās?

Darini ņawa pagasta aprakstu, atbildešams uš augņhejām praņiņanām!

Bež dabutā parauga apraksti: a) ņawu draudņi, b) ņawu aprinkņi, z) ņawu guberņu, d) Kreewiju!

3. Weena deena skolā.

Deenas jahkums. Peezelschanās. Gehrbschanās un masgajchanās. Mahzamās stundas. Brokastis. Brihwlaiks.

Preekšpusdeenas laiks. Sapulzešchanās klase. Uhgšchana. Rahrtigas stundas.

Pusdeenas laiks. Pusdeena. Rotālas.

Pēžpusdeenas laiks. Rahrtigas stundas. Brihwlaiks.

Deenas beigās. Mahzamās stundas. Wakarinas. Mahzamās stundas. Uhgšchana. Guleteeschana.

Apraksti „Weenu deenu skolā“, turedamees pee augšējā plahna!

Darini pēž dabutā parauga aprakstu ar wirrakstu „Kā brauzām šehnūt!“

4. Walsiws.

Išskats.

Bariba, dšihwes weeta.

Medišchana.

Derigums.

Apraksti walsiwi, turedamees pee dotā plahna!

Apraksti pēž dabutā parauga melno šrafdu — diwōs nodalijumōs!

5. Wahrpū šahle.

Išskats.

Augšchanas weeta.

Slīktums.

Apraksti pēž dabutā parauga ošola wabuli — tšhetrōs nodalijumōs!

Temati ziteem išstrahdajumeem: Saešchanas telts, gaiša fugis, Ciropa, brauzeens pa juhras zeku no Peterburgas lihds Konstantinopelei, kameelis — tukšnescha fugis, roše — puķu karaleene, koku labums, krusas posts, uguns derigums un posts, Šahni, mana tehwa (mahtes) dšihwes apraksts (biografija).

Salihdsinajumi.

II.

Krehsls un fols.

Weenadibas:

istabas leetas
taiša no koka
taišitajs galdneeks
der sehdeschanai

Samadibas:

tšhetras kahjas — tšhetras lihds
šesčas kahjas
atsweltne — nam
weens zilweks — wairak zilweku

(Istahdajums). Krehsls un fols ir istabas leetas. Winus taiša no koka. Abu taišitajs ir galdneeks. Tiflab krehsls, kà ari fols der sehdeschanai.

Krehslam pa laikam tšhetras kahjas. Solam turpretim tšhetras waj šesčas kahjas. Krehslam ir atsweltne, bet solam tās truhkst. Uš krehsla sehds tikai weens zilweks. Uš sola war sehdet ir wairak zilweku.

Tahlat salihdsinami: Galds un krehsls, flases tahpele un rofas tahpele, suns un kasis, šoss un pihle, meesis un kweesis, aweesenajs un jahnogulajs, selts un dsels, šalpeters un sehwele, mahja un škola, šwahrfi un šahbafi.

III.

1. Dihgers un kasis.

— un — ir —, kureem daudj —. Tà galwa teem abeem —, aufis —, azis — un —. Hermens tiflab — kà — un —, aste —. Kahju pirkti — apbrunoti ar — nageem. Ir — tee —. Abeem wini —. Tà —, kà — ir — dsihwneeki. Medit wini eet gan —, gan —. Škafats no teem — peesogas laupijumam un tad ar — lehzeenu to šakampj. — ir —. Ir — netruhkst šcho ihpašhibu. Tapat ari — abi šchee dsihwneeki ir leeli meisteri. Šhi: — un — ir — radineeki.

Istrahda augšhejo salihdsinajumu!

Salihdsini pehz dabutà parauga wilku un šuni, nahwi un meegu!

2. Wijolite un tulpe.

— un — ir —, kuras jēvišķi — weena no otras. Pirmējai ir — seedinšch, otra turpretim lepojas ar — swanweidigu seedu. Skatotees uš scho wijolites — seedinšch ari maš kahdu buhs wilinajis jēwi apbrihnot, kamehr tulpes — swans ikweenu jau par gabalu buhs labinajis pec jēwis. Tomehr — wijolites seedinšch zaur zitu ko greešch wehribu uš jēwi, proti zaur sawu —. Neti kahds buhs aigahjis tai garam, nenopluh- zis winas — seedina un neispuschkojis ar to sawas kruhtis. — tulpe atkal ar šmaršchu newar lepotees: ta winai naw —, drihsaf —. Ir starp lapām, stublajēem un šaknēm šchim puķēm leela —: lapas pirmējai —, stublajs —, šaknes —; otram lapas atkal —, stublajs —, šakne —. Ari augšchanas weeta abām —: wijolite aug — weetās, tulpe —. Scho, kà ari wifu augšchā šazito eewehrojot, — peenehmuschi par — weidolu, kamehr — par — weidolu.

Ištrahdà augšchejo šalihdsinajumu!

Šalihdsini pehz dabutà paranga zirksniti un walsiwi, wehši un šihliti (kufaini), kīrši un ahbeli.

3. Mehness un šaule.

Debess ķermeni — uslez — noet — apšpihd semi — ap- tumšchojas.

Spīhd deenu — nakti; daščadi weidi — apaša; nefilda — šilda; stahwu swaigsne — planete; attahkums, leelums.

4. Sihštulis un išchšehrdetajs.

Deewa raditi zilweki — ar laizigam mantam apdahwinati — mantu nepareiši leeto — pahrkahpj Deewa bauščklus — no- šchelojami.

Tahłaki temati: Stola un bašniza, tehws un mahte, šwehtdeena un darba deena, šemturis un amatneeks, behrs un angļu kozinšch, Kristus mahžekki Pēteris un Zahnis, weenadiba starp mineraleem un metaleem, starpiba starp stahdeem un dšihw- neekeem.

Djejoku atstahstijumi.

II.

Kurmîs un efîs.

Kurmîs seemu dîiti alâ
Meerîgs fîlti guleja.
Efîs, trihzedams no şala,
Alas preeşchâ lungsteja.
Kurmîs eşi apşehloja,
Şawâ alâ uşnemdamş,
Kopa to lâ şinadamş,
Lai tas neatşeetu bojâ.

Bet ka efîs naht pee elpas,
Tas tîf aplam işboşees,
Ka naw kurmîm alâ telpaş.
Şan tas şafa luhgdamees,
Lai jel weefîş ahrâ eetu,
Meşletees şew zitu weetû.
Bet tas şaimodamş şahş şmeet!
„Şam şche nepatîhş, war eet!”

Kur guleja kurmîş?

Şas lungsteja wîna alas preeşchâ un kapehş?

Şas apşehlojâş par eşi un šo darija ar wînu?

Şâ efîş, atşîpîrdşees, uşwedâş?

Şas bij şchahdas eşcha uşweşchanâş şekâş?

Şo nu kurmîş darija?

Şo efîş atbîldeja?

Şwehrş augşchejo djejoli şahştînâ, atbîlbedamş uş peelîştâm
praşîşchanâm!

Atstahştî laşamas waj zîtas şahdas grahmataş djejokus!

III.

I. Şîfenîş un şudra.

Deedamş deja şîfenîş
Wîşu zauru waşarînu!
Repraşîdamş deedelînu,
Puşşch jau şaltaîş seemelîş.
Şobahleja plawas, laufî,
Şaw wairş ahrâ fîlti, jauſi,
Şad şem šatra krukmina
Şatavş meelaşîş, mahşweeta.
Şeema wîşu aîşdşen, mehşrê,
Şads un raîşes mahşâş jau,
Şîfenîm wairş dşeesmu naw.
Şas par dşeesmâm, šad jau, šlau!
Tufşchais wehders şînkî dşeedê.

Gruhtàm behdam spaidits tas
 Welkas skudras mahjinàs.
 „Neatstahj man', mahsin, mokàs,
 Palihdsj, nem man jawàs rokàs.
 Tit lihdsj filto wafarinu
 Dob man maisi, filtuminu. . .“
 „— Brihnums, ka tewklahjas wahji,—
 Waj tad waf'ru nestrahdaji?
 Darbu skudra atbildeja.
 „Kam tad darbi prahtà speesčas,
 Siltàs, jatàs mauràs gan
 Mehš tif lehžam, dseesmas škan,
 Tà ka galwa rinkš greesčas.“
 „— Ah, tad tà?
 Tu nebehda,
 Dseesmu preekus ween tif gahda,
 Žiti lai preekš tewis strahda!?
 Nu, tad ej un palehš!“

Fr. Brihmsjennests (pehž Krilowa).

Rà šisenis pawadija wafaru?
 Kas nemanot peenahža?
 Kas notika ar plawàm un laukeem?
 Kahds palika laiks!
 Ka šisenim wairs nebij?
 Kas to wišu nolaupija?
 Kas šahka možit šiseni?
 Ko šisenis wairs nedarija?
 Kapehž wiņš wairs nedseedaja?
 Pee ka šisenis aišgahja?
 Ko wiņš luhdša skudrai, lai ta dotu un žif ilgi?
 Ko skudra praša šisenim, lai wiņš šaka?
 Ko šisenis skudrai uš to atbild un kà iškaidro, kapehž
 wiņš nešot strahdajis?
 Ko šiseni turpretim gan ešot darijušči?
 Ko tad nu skudra šisenim šaka, lai wiņš daritu, kad
 wafaru ešot tif ween dseedajis un dejis?
 Šwehri dzejoli šahština, atbildešams uš peeliktàm praši-
 šchanàm!
 Šafi, šahda weida ušrakštits dzejols, šahda šahštiniš!
 Pahrrašti dzejoli waj šahštian, kam šarunas weids,
 šahštamà formà!

2. Breedis.

Skaiſts breedis ſtahw uſ upes ſtrauja
Un padſeras pee uhdens ſtrauja.
Bet dſerdams newilſchus tas eefſatas,
Rà dſelmè wina tehls atſpulgõjas,
It domigi nu breedis runà tà:
„Zif ſkaiſti, koſchi mani ragi,
„Rà godam mana galwa puſchfota;
„Bet ai, zif neſauki tee nagi,
„Tàs garàs kahjas! tàs ir reebigas,
„Es wehletos, kaut taptu winas iſſafas
„Un druſzin reſnafas. Zif jauki
„Es iſſſatitos. Wiſi ſchurp tad naſhtu,
„Par ſwehru zeenigato mani dehwet ſahtu,
„Par kehninu man' zeltu mani draugi.”

„Trara! trara!” tà taure atſtan ditti,
Un breedis domà: „Nu war ſlahteess ſlitti
„Jo medineeki te ir tuwumà,
„Ar' dſirdama ir ſuanu reeſchana.”
Winſch kahjàm garajàm dod ſianu.
Pahr plawàm, kalneem, ſlajumeem
Nu apſmahdetàs kahjas pahnes wianu
Uſ tahleem meſcha beeſumeem,
Un tahlu pakal paleek medineeki,
Un wehjà ſuhdot leefas wianu preeki.
Bet meſchà breedis wairs tit aſtri newar ſtreet
Rà ſlajumà; jo krukhdòs lepnee ragi keras.
Un kaut ar' naigi winſch uſ preeſchu ſperas,
Tak newar iſbehgt. Suni dittaki ſaht reet,
Naht katru azumirkli tuwafu.
Jau medineeki noſtahjas ar ſianu
Uſ ſchauſchannu. Drihſ lode aiſnem winu —
Un ſmagi ſaſchauts breedis iſlaiſch dſihwibu.

P. Behrſinſch.

Breedis ſlawè ſawus ragus un nizina
ſawas kahjas. Kur ſtahweja breedis? Ko winſch da-
rija pee upes? Kur winſch newilſchus eefſatijàs? Ko
winſch eeraudſija uhdeni? Ko winſch, apbrih-
nojis ſawu kermenì, ſaka par ſaweem rageem?
tee ir jo koſcha rota? Ar kureem wahrdeem tur-
Ram

pretim winſch noſahkà ſawus nagus un ſahjas?
 Ko winſch wehlaſ par ſawàm ſahjàm? Rahds radijums winſch
 tad buhtu? Ko tad wiſi daritu? Ko daritu ta draugi?

Rizinatàs ſahjas breedi iſglaħbj, bet
 ſlawetee ragi to nogalè. Kaſ uſreiſ atſkaneja?
 Ko breedis domaja? Kaſ ari biſ dſirdama? Ko
 breedis darija? Kur winſch ſkrehja? Kur taſ peħdigi
 eeſkrehja? Kaſ palika taħlu paſaſ? Kaſ medi-
 neekem, liſàs, ſuda? Rà breedis meſchà wairſ newareja ſkreet?
 Kur ſeraſ ta lepnee ragi? Rà winſch ziħnas tiſt uſ
 preeſchu? Waj winſch war iſbeħgt? Kaſ ſahſ diſtaſ reet?
 Kaſ naħſ arween tuwaſ? Rà noſtaħjaſ medi-
 neeki? Kaſ aiſnem winu? Kaſ noteek ar breedi?

Atſtaħſti augſchejo dſejoli, atbildedamſ uſ wiſàm praſi-
 ſchanàm!

Atſtaħſti dſejoli, atbildedamſ uſ rupjaſi druſkatàm praſi-
 ſchanàm ween!

Salihdſini abuſ atſtaħſtijumus!

Saiħſini laſamaſ waj zitaſ graħmataſ dſejoluſ waj zituſ
 ſahduſ gara raſchojumus!

3. Beſdeligàm.

Dauđſ laimeſ beſdeligàm
 Eſ wehlu aiſejot,
 Uſ ſemèm ſiltàm, jaukàm
 Preezigi lidojot.

Gan ari labpraħt eetu
 Sumſ liħdſ uſ ſweſchumu,
 Lai redſetu to weetu,
 Kur tiſ dauđſ briħnummu.

Bet lai ziſ jauki buhtu
 Tur ſweſchà ſemité,
 Eſ atpaſaſ briħſ naħſu
 Paſaſ ſawà dſimtenè.

Kaudſiteſ Matihſſ.

Dabaſ paħrgroſiſchanàs rudeni. Kaſ tuwo-
 jaſ? Kaſ noteek rudeni dabà? Rahds paleek raibaiz puķu
 palagſ? Kaſ noteek ar lapàm? Kaſ jau aiſghajuſchi? (daſchi
 gaħju putni). Kaſ wehſ palikuſchi ſche? (beſdeligaſ). Kur taſ
 beeſchi ween ſametaſ? Ko taſ ſche, leeſaſ, dara? Kad winaaſ,
 warbuht, jau ees projam?

Laimes wehlejums beſdeligàm. Ko no-
 wehlu beſdeligàm uſ ſiltàm ſemèm zeħojot?
 Kaſ lai tam neuſbruħſ zela? Rà lai taſ ſaſneedſ zela meħrki?

Wehleſchanàs zekot beſdeligàm lihds. Ko
ir es labprah̄t daritu? Kapeh̄z es gribetu zekot
lihds? Ko es it ſewich̄ki ſiltàs ſemes wehletoſ ſkatit? wehle-
toſ baudit? Kur wehletoſ atduſetees? Kur maſgatees?

Wehleſchanàs nah̄tt atpakał uſ dſimteni.
Bet ja es ari ſcho panah̄ttu, wajeſ dſimteni
aiſmirſtu? Ko es daritu?

Gemeſli, kaſ mani ſaiſta pee dſimtenes.
Kapeh̄z es, pirmah̄rt, nah̄ttu atpakał uſ dſimteni? otrah̄rt?
treſch̄tah̄rt? u. t. t. ih̄ſi: kaſdaſ juhtaſ ſaiſta mani pee dſimtenes?

Atſtah̄ſti augſchejo dſejoli, atbildedamſ uſ rupjaki drukatàm
praſiſchanàm!

Atſtah̄ſti dſejoli, atbildedamſ uſ wiſàm praſiſchanàm!

Œalihd̄ſini abuſ atſtah̄ſtijumuſ!

Paſarini laſamaſ waj zitaſ kaſdaſ grahmataſ dſejoluſ
waj gara raſchojumuſ!

Wehſtuleſ.

II.

1.

Wiſhee wezaki!

Luh̄dſu drih̄ſumà atſuhtit manu wezo mehteliti. Man
ar ſchàm dreh̄bèm ween ganòſ aukſti. Ja zitadi neiſnah̄t,
tað luh̄fojat to ſwehtdeen nogah̄dat lihds baſnizai. Mani
ſaimneeki ſwehtdeen braukſchot uſ baſnizu, tað jau wini
atwedis. Œah̄baki warbuht ari buh̄ſ ſalah̄piti. Peeleekat
ir toſ klaht. Gribetu wehl ſiltakà laiķa aiſeet uſ baſnizu.
Wehlē Jumuſ weſelibu un labas deemaſ

Taurneekòſ,

Juh̄ju

8. ſeptembri 1904. g.

pateizigaiſ dehlſ

Œahniz.

Œiweh̄rſ weh̄ſtuli tà, ka tu luh̄dſ ſinamàs mantas atſuhtit
ar weh̄ſtuleſ nodeweju.

2.

Mihlo skolas beedri!

Elimibas dehl newaru schodeen buht skolā. Esi tiš laipns, aishildini mani skolotajam. Ja lihds sestdeenai es wehl neesmu skolā, tad, luhdsams, nahz gar mani un pasino zaurnemtās mahzibas, lai tās waretu atjaunot. Par to Tew buhs pateizigs

Rustukšs,

Taws

13. janwarī 1904. g.

draugs

Peters.

Šwehri wehstuli tā, ka tu, šlms buhdams, luhds šawu draugu temi apmeklet, waj atfuhtit sinamu grahmatu, waj ari apmeklet un atnest lihds grahmatu.

3.

Labo Ati!

Krusttehws man dahwinaja šlaistu duhju pahriti. Gribetu istaisit tam buhdiau, bet tiš labi neprotu. Esi tiš laipns un atnahz schodeen pee manis, lai man palihdsetu ar darbu un padomu. Ar ilgošchanos Tewis gaidis

Rosenšs,

Taws

10. junijā 1904. g.

draugs

Mahrzis.

Atbildi us augšejo wehstuli un luhds atwainot, ka schodeen newari eerastees finamā leetā ispalihdset, peedodams ari eemeslu. Šafi, ka riht to darisi. Dod ari mahjeenus, tā lihds tam laitam putniuks usglabat.

Skolneekš raksta: a) weza leem, fino par skolas slehg-
šchanu un luhds pretim braukt; b) brahlim waj mahšai,
šweizina us jaunu gadu (šfimschanas waj wahrda deenu), nowehl

laimi un weseleibu no šawas, kà ari wezaku puses; z) skolās beedrim, runā par truhumeem rehšinaschanā, atšihst beedra pahrakumu šai leetā, luhds to šinamā deenā buht mahjā, pašino, ka tai deenā noees pee wina un luhgs to iipalihdsjet ar padomu rehšinaschanā; d) dragam, teizas dširdejis, ka winšch braufschot us pilsehtu, luhds to nopirkt preešch šewis jostu un nasi, masleet apraksta, kahdeem teem buhs buht, peelee 75 šap., par pahrpalikumu, ja tahds buhtu, luhds pirkt šaldumus, ja nepeetikt, peelikt no šawas šesčas, apšolas truhkumu pee pirmās šatikschanās atkal atdot.

III.

1.

Wehstule draugam.

Ušruna.

Wehstules galwenā daka. Pašinojums, ka brahlis nošchawis puhzi. Behdejās apraksts. Ušajinajums puhzi apšlatit, ja patika.

Atwadischanas wahrdi.

Wahrda, weetas un datuma paraksts.

2.

Wehstule draugam.

Ušruna.

Wehstules galwenā daka. Atbilde draugam, kusch pahrmētis pahraku peespeeschanos pee darba, aishdidams, ka zaur to warot šamaitat weseleibu. Aprahdijums, ka newis darbs, bet šlinkums šamaitā. Par apstiprinajumu peewesti šakami wahrdi, waj dšejoli, waj šahstini.

Šits wišš kà augšchā.

3.

Wehstule skolotajam.

Wehstules galwenā daka. Pašinojums par kahdu šawadu atradumu. Atraduma apraksts. Luhgums pašinot, waj tas nederetu skolās musejam. Apšolijums to nogahdat us skolu.

Šits kà augšchā.

4.

Wehstule pagasta Waldei.

U s r u n a.

Wehstules galwenā dala. Pasīnojums par eestah-
šānos šahdā augstākā mahzibas eestahdē. Nabadfigu apstahlu
tehlojums. Luhgums, atswabinat no pagasta nodokļu maksā-
šānas.

W i s z i t s t ā a u g š h ā.

Zitu wehstulu weela: Zekojuma apraksts; luhgums šolo-
tajam, peenemt par djeedataju pee dibinatā lora; nodokļu išsuhti-
šāna pagasta Waldei un luhgums, išsuhtit pasi; luhgums šahda
lairašta ekspedizijai išsuhtit lairraštu.

Pilnigi školneeku pašču wehstulu išstrahdajumi.

Adrešes:

Чр. г. Валь. А. Кеестина šgm. Rahršu Ahrneekōs. —
Чр. г. Вольмаръ. Zeen. gruntneekam R. Sahlites šgm.
Rauguru Rušnōs. — Чр. ст. Жукетъ (Курл. губ.) God.
školotajam B. Deepina šgm. Dšuhlštes Lauzineeku školā.

U s r u n a s:

Mihlais —, firds mihlais —, labais —, zeenijamais —,
godajamais —.

Paraksti:

Laws — (Zuhšu —), Laws (Zuhšu) padewigais —,
Laws (Zuhšu) pateizigais —, Laws (Zuhšu) Dewi (Zuhs)
mihletajs —, Laws (Zuhšu) Dewi (Zuhs) firsniigi mihletajs —,
ar šweizinašānu —, ar zeenibu —, ar augstzeenibu —, ar ne-
dalitu zeenibu —.

Parahda raksts.

Savu wahrdu parakstidams apleezinu, ka no Raufschenu Jehra mahjas ihpaschneeka J. Rosites tga esmu aishneemes 100 rbl. (simts rublūs), par ko maksaju 5% (peežas procentes) gadskahrteju augļu. Kapitalu apšolos atdot pehz trim gadeem, ņkaitot no apaschminetās deenas, kamehr procentus ismaksachu katru gadu.

Ruhjenē,
5. septembrī 1904. g.

P. Ahbols,
tirgotajs.

Ņsrafsiti pehz augšchejā parauga parahdu rakstu par 300 rbl. ar 5¹/₂% gadskahrteju augļu, apšolidams tiklab kapitalu, kā procentus atdot pehz 3 gadeem.

Reeziba.

Karlis Amotinsch no Ehweles pagasta nodsihwoja pee manis 3 gadus par puisī un wišā ņhini laikā israhdijs ņstizigs, ņzsihtigs un paslausigs.

Kauguru Jaunsemjōs,
23. aprillī 1904. g.

T. Reelkalns,
ņaimneeks.

Ņsrafsiti apleezibu dsirnawu waditajam, kuzā ņsteiz to kā labu ņawa aroda prateju un darba mihtotaju zilweku.

Sarunas.

1. Repreezajees par otra nelaini.

Tehws Annu, padaritās kluhdas dehl, bij eeflehdsis istabā. Tur nabadsite ruhgti raudaja. To isdsirda winas brahlis, ņahnis. Tas peelihda pee istabas durwim un mehdijs winas raudaschanu pakal. Anna pahrmeta wina nekreetnibu un luhdsja apgahdat kahdu lasamu grahmatu, lai tai buhtu ihņaks laiks. ņahnis turpretim winas luhgumu neewehroja, bet wehl jo wairak to isņmehja. To isdsirda tehws. Winņch eenahza istabā, atņwabinaja Annu no zeetuma un eelika ņahni tai weetā. Pee tam winņch ņahni wehl kreetni ņabahra un noleedsja trihs deenas nerahditees tam azis. Annai, par brahli aisluhdsot, tehws ņazija: „Kas zeetejam nemahņ lihdsjjust, tas pelua, ka tam pascham leek zeest.“

(P a h r s t r a h d a j u m s ņ a r u n a s w e i d ā). (Anna raud istabā. Winas brahlis, ņahnis, peeleen klusam pee durwim un, Annu isņmeedams, raud lihds).

Anna. Jahni, kà tu nu wari buht tiš nekreetns?!

Jahnis. Nekreetns? Kà tad tà? Es tatīchu tew palīdīsu dšeedat. Eet jau šmuki. Turpini ween... Es dšeedašchu otro balši.

Anna. Mahti jau gan tu wareni runat. Man tiš bailes, ka tew šchis tawas išturedšanās un runas deht nenoeet kahdreis šlitti. — Bet lai nu paleef! Efi tiš labs un atnes man kahdu lašamu grahmatu — man loti garšch laifs.

Jahnis. Lašamu grahmatu?!... Beetez nu ween ar to pašchu Zaunischa „Dšeeſmu kroni“.

Anna. Met, luhdsams, meeru tahdām runām! Tà tiš war runat šlitts zilweks.

Dehws (eenahdams). Tahds taws brahliš teesham ari ir. Neſinu, kas ir wehl nekreetnaki, kà šmeetees par otra nelaimi. (Durwis attaišidams). Mahz ahra, Anna! Brahliš tewi par tawu pahrkahpumu deesgan šodijis. Un tu, nekreetnais zilwek, eekšch! un uerahdees man wairs trihs deenas preekšch azim!

Anna. Teht mihlais, Jahnis pahrsteidsees. Waj es waru par to luhgt?

Dehws. Ne! lai tas man ari jo patihšami. Kas zeetejam nemahš lihdsjušt, tas pelna, ka tam pašcham leef zeeft.

2. Utradums.

Karlis ar Wili bij ilgaku laiku klejojušchi pa mešču, bes ka buhtu šajehgušchi, ka tee apmaldijušchees. Beidšot, frehslai metotees, Karlis to manija un šazija ir Wilim. Wilis ištuhkās un šahka behdatees par mahjās uetiščhanu, par wezaku bahrščhanu. Karlis to meerinaja, iškaidrodams, ka tee frustzelā esot mišijušchi, nogreesdamees pa otro zeku. Werstis 5—6 teem esot lihšums un, tās nogahjušchi, wini buhšchot atkal mahjās. Wajagot tiš toteej eet šchiglaki. Wezaki ari newarot dušmotees, jo tee neesot tihšchi kamejušchees. Wilis apmeerinajās un abi šahka naigi eet tahkaf. Te Karlis eeraudšija kaut ko baltu uš zela gušam. Winšch to rahdija Wilim. Šchis balto leetu notureja par papiru gabaliņu. Karlim turpretim šchita, ka ta esot wehštule. Peenahšot klahst un pazelot, iſrahdijās, ka Karlim bij taišniba. Karlis šlatijās pehz adrešes un luhš, wirs tās stahweja: „Kaudas wehštule ar 15 rubleem“. — „Tad tomehr ir labi, ka mehs apmaldijušchees,“ Wilis šazija. — „Kà tu tà domā,“ Karlis prašija. — „Es to domaju tà, ka tagad pašaudetajs wiņu dabuhs rokā, kamehr, ja zits buhtu atradis, tad, neſin, kà buhtu.“ — „Tew taišniba,“ Karlis noteiza un eebahsa wehštuli kabatā. — „Bet

kas tas tur," winsch eesauzās, eeraudsidams nahlam zilweku un kaut ko meklejam. — "Tas jau, man leekas, buhs siņņefis," Bilis noteiza. — Tā ari bij. Behrni gahja tam klast un isprafija, ko winsch meklejot. Tas isteiza, ka esot pasaudejis wehstuli ar 15 rubleem. Karlis tam to atdewa. Siņņefis firsnigi pateizās, isprafija behrneem, no kureenes tee ir un tā tiš wehli palikufchi zelā. Behrni isstahstija. Siņņefis apsolijās tos pa taiſnu zeku aiswest uš mahjam. Wiſi preezigi aisgahja.

Išwehri ſarunā augſchejo stahstiau!

Tahdi pat apstrahdā bihbeles stahstu „Dawids zihnas ar Goliatu," ſahldams no tās weetas, kur Dawids, lehgeri nonahzis, dsird Goliatu iſaizinam Iſraela behrnus uš ſaru!

87
2
Manā apgahdibā isnahkušch
grahmatas:

ESTICA

A-14580

33973

Rakstiski usdewumi latweeschu walodā.

Tautas skolu sematām nodalam. Sastahdijis R. Džols,
skolotajs Rīgā.

Maksa ceļeta 15 kap.

„Rakstiski usdewumi latweeschu walodā” no Rīgas mahzibas
apgabala kuratorijas ar rakstu no 18. julijs 1903. g.
sem Nr. 5922. peelaišti leetot Rīgas mahzibas
apgabala skolās, kur mahza latweeschu walodu.

Praktiski diktati.

Peelikums grahmatai: „Rakstiski usdewumi latweeschu
walodā”. Sastahdijis R. Džols, skolotajs Rīgā.

Maksa 25 kap.

D. Seltinsch,

grahmatu tirgotajs,

Rīgā, Terbatas eelā Nr. 20.